

CONCEPT-VERKIEZINGSPROGRAMMA

PROVINCIALE STATEN NOORD-HOLLAND 2019 – 2023

D66 MAAKT NOORD-HOLLAND DUURZAMER

**“Bouwen aan de
toekomst”**

Versie 29-10-2018

Programmacommissie D66 Noord-Holland

Ilse Zaal, lijsttrekker

Sigrid Hettinga, lid

Sam Bogerd, lid

Flip de Groot, statenlid

Arthur Helling, voorzitter

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD ILSE ZAAL, lijsttrekker D66 Noord-Holland (volgt later)

AANLEIDING

PROGRAMMASAMENVATTING (volgt later)

KERNOPGAVEN

1. Wonen, werken en recreëren in een gezonde leefomgeving

- A. Wonen
- B. Mobiliteit en bereikbaarheid
- C. Natuur, landschap en milieu
- D. Landbouw
- E. Recreatie en toerisme
- F. Erfgoed en archeologie

2. Transformeren naar een duurzame regionale economie

- G. Energietransitie en CO₂-reductie
- H. Circulaire economie
- I. Regionale (kennis)economie en arbeidsmarktbeleid

3. Goed bestuur en doelgericht financieel beleid

- J. Bestuur en ambtelijke organisatie
- K. Internetsamenleving
- L. Kerntaken en financiën

DE VIJF SOCIAAL-LIBERALE RICHTINGWIJZERS VAN D66

Aanleiding

Noord-Holland is een 'complete provincie', waar het goed wonen, werken en recreëren is. Er zijn veel positieve ontwikkelingen: onze natuur wordt langzaam schoner en beter beheerd, de economie groeit, steeds meer mensen vinden werk en de woningproductie stijgt sinds kort weer. De tijd waarin wij leven is bovendien fascinerend: steeds meer medische en technologische oplossingen komen binnen handbereik. Tegelijkertijd ziet D66 ook dat de urgentie zeer hoog is om nú te zorgen voor onze planeet.

Uitdagingen

Het gaat goed met de economie, maar de provincie Noord-Holland staat ook voor een aantal uitdagingen. Er is schaarste aan woningen, vacatures zijn moeilijk vervulbaar, de zeespiegel stijgt als gevolg van het opwarmen van de aarde, de bodem verarmt en de biodiversiteit daalt. Hier moet nu iets aan gedaan worden; het tij moet worden gekeerd. D66 ziet niet alleen uitdagingen, maar ook kansen. Kansen voor innovatieve bedrijven, bewonersinitiatieven op het gebied van duurzame energie en voor boeren op een (duurzame) toekomst.

Europa

D66 ziet de Europese Unie als bron van oplossingen voor grensoverschrijdende zaken als veiligheid, vluchtelingen en de mondiale klimaat- en energievraagstukken, die de kracht van een individueel land of provincie te boven gaan. D66 is zich er ook van bewust dat de gevolgen van een eventuele Brexit groot kunnen zijn voor een exportprovincie als Noord-Holland. Tegelijkertijd omarmt D66 de behoefte aan en de kracht van het lokale. Juist op lokaal en regionaal niveau kunnen (kleinschalige) oplossingen ontkiemen als bijdrage aan de oplossing van de grote vraagstukken van deze tijd.

Lokale kracht

D66 streeft naar een Noord-Holland waar bewoners ervaren dat ze grip hebben op hun leven en op de zaken die er gebeuren. Het lokale (en regionale) kunnen we overzien, behappen en compassie mee voelen. Steeds meer mensen beseffen dat de uitputting van onze energievoorraden, van de bodem en van de ruimte niet door kan gaan. D66 gebruikt die lokale kracht en kennis van mensen om het internationale en lokale Noord-Holland te verduurzamen. Steeds meer inwoners en ondernemers nemen zelf het initiatief: via lokale energieopwekking, met groente uit de eigen buurt, met banen in nieuwe circulaire bedrijfsconcepten die uitgaan van hergebruik van materialen uit de omgeving, met verwevenheid van meer (kringloop)landbouw met natuur, door het verduurzamen van het huis of bedrijfspand en door wat vaker de fiets of het openbaar vervoer te nemen in plaats van de auto.

Oog voor regionale verschillen

D66 heeft oog voor de regionale verschillen en dito opgaven. In de Metropoolregio Amsterdam is sprake van een hoog stedelijk leefpatroon met de voordelen van een hoog voorzieningenniveau, een goed OV-netwerk, een ruim en divers aanbod van werkgelegenheid, inspirerende cultuur en de ontmoeting en toestroom van nieuwe bewoners. Daar staan ook stressfactoren tegenover: slechtere luchtkwaliteit, geluidshinder, veel mobiliteit, een krappe woningmarkt en soms toeristische overdruk. In Noord-Holland boven Amsterdam is - buiten de stedelijke kernen – het landelijke dorpse leefpatroon te vinden met nog veel gemeenschapszin, de nabijheid van een soms nog ongerept en open landschap met schone lucht en met kansen voor agrarische vernieuwing. Hier staan ook problemen tegenover: teruglopende voorzieningen, beperkt openbaar vervoer en een gemeenschap die vergrijsd.

Blik naar buiten

De vrijheid om de wereld te verkennen, om te onthaasten, om nieuwe inspiratie op te doen en om nieuwe mensen te ontmoeten en samen aan oplossingen te werken, moet blijven bestaan. Maar wel tegen een reële prijs en onder voorwaarde van verduurzaming van het luchtverkeer op het gebied van brandstof, geluid en fijnstof. Mensen moeten veilig en gezond kunnen wonen, ook in de buurt van Schiphol. Daarom moet de trein voor de middellange afstand een beter alternatief worden. D66 faciliteert mensen uit andere landen die hier (tijdelijk) komen werken of een veilige haven zoeken. D66 zorgt dat toeristen van onze gehele provincie gaan genieten en niet alleen van Amsterdam. En D66

zorgt ervoor dat trekvogels gebruik kunnen blijven maken van een voedselrijk Marker- en IJsselmeer op weg van het Noorden naar het Zuiden en omgekeerd.

Bouwen aan de toekomst

D66 koestert de internationale samenwerking en handel, uitgaande van de randvoorwaarden van een gezonde lokale leefomgeving. D66 wil meer de kansen benutten van lokale en regionale circulaire principes en van duurzame energieopwekking op weg naar een welvaartsvaste, duurzame toekomst voor Noord-Holland.

De mogelijkheden om grondstoffen slim te hergebruiken worden steeds groter. Afval van het ene bedrijf kan vaak de grondstof zijn voor een ander bedrijf, zoals CO₂ in de glastuinbouw op Agriport of de restwarmte van bedrijven kan zorgen voor de verwarming van huizen. Van winning van warmte, stroom en grondstoffen uit het riool, hergebruik van textielvezels, tot grote CO₂-besparing door hergebruik van beton. Noord-Holland en specifiek de haven van Amsterdam is goed gepositioneerd om in de grondstoffenrotonde een grote rol te spelen.

De grootste uitdaging is de klimaatverandering het hoofd te bieden middels flinke CO₂-reductie. D66 zet in dit ambitieuze programma daarom primair in op twee kernopgaven:

1. wonen, werken en recreëren in een gezonde leefomgeving
2. transformeren naar een duurzame, regionale economie

met de randvoorwaarden van:

3. een goed bestuur en doelgericht financieel beleid.

Programmasamenvatting

<VOLGT NA VASTSTELLING VAN HET VERKIEZINGSPROGRAMMA>

1. Wonen, werken en recreëren in een gezonde leefomgeving

Noord-Holland is een provincie met een divers landschap van veenweiden, bossen en duinen, steden en stranden, eilanden en rivieren, kanalen, meren en plassen. Daarnaast beschikt Noord-Holland over een rijk cultureel erfgoed, met de Stelling van Amsterdam, het werelderfgoed van de Beemster, de VOC-steden langs het IJsselmeer, de kastelen in Muiden en Medemblik, de historische buitenplaatsen in het Gooi, de landgoederen rond Santpoort, de beeldbepalende stolpboerderijen en lintdorpen in West-Friesland en het unieke industrieel erfgoed langs bijvoorbeeld de Zaan. De provincie heeft een belangrijke taak in het beschermen van dit landschap en erfgoed.

Deze bescherming wordt steeds belangrijker omdat de Noord-Hollandse bevolking blijft groeien en steeds meer mensen in Noord-Holland willen wonen, werken en recreëren. Voor D66 staat de gezonde leefomgeving daarbij centraal. In een gezonde leefomgeving voel je je immers goed, presteer je beter en leef je uiteindelijk langer.

A. Wonen

De woningmarkt in Noord-Holland Zuid staat onder druk, terwijl sommige gemeenten in Noord-Holland Noord moeite hebben (jonge) bewoners aan zich te binden en daardoor versneld vergrijzen. D66 wil zo veel mogelijk mensen de kans geven te wonen in het gebied waar ze willen wonen tegen een prijs die ze kunnen betalen. Daarnaast stellen we hoge ambities voor de verduurzaming van nieuwe en bestaande bouw.

Woningbouw in de provincie: de uitgangspunten

Volgens de huidige demografische inzichten, wonen in Noord-Holland in 2040 circa 400.000 mensen meer dan in 2018. Naar verwachting zal het inwoneraantal van Noord-Holland Noord stabiliseren en zal het aantal inwoners in Noord-Holland Zuid voorlopig stijgen. Dit zijn cijfers op basis van autonome groei.

D66 vindt dat de volgende uitgangspunten moeten worden gehanteerd bij het aanwijzen van nieuwe bouwlocaties:

- Binnenstedelijk bouwen geldt als uitgangspunt. Alleen indien nut en/of noodzaak aangetoond kan worden, is bouwen buiten bestaand stedelijk gebied mogelijk;
- De ladder van duurzame verstedelijking wordt gehanteerd;
- Er wordt zoveel mogelijk gebouwd daar waar OV-infrastructuur beschikbaar is of kansrijk is om te realiseren;
- Er wordt vraaggestuurd gebouwd, dat wil zeggen dat rekening wordt gehouden met bevolkingsprognoses en (onderzochte) woningbehoefte.

Door deze uitgangspunten te hanteren kunnen we voorzien in de vraag, zijn woningen goed bereikbaar en wordt het kwetsbare open groene landschap behouden. Dit open landschap heeft Noord-Holland heel hard nodig voor natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie, rust en recreatie. Door het behoud van het groen in en om de stad, zorgt D66 ervoor dat iedere inwoner van Noord-Holland binnen tien minuten in het groen is. Daarnaast moet voldoende groen in de gebouwde omgeving aanwezig zijn. D66 hecht daarom aan groen in de openbare ruimte, zoals groene stadsplassen en stadsparken.

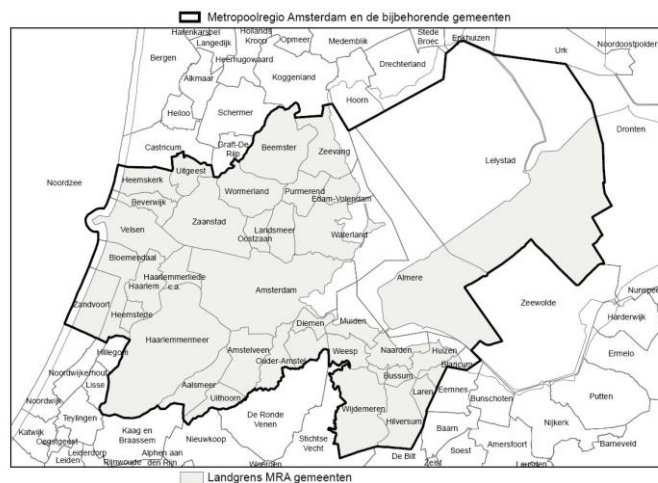
Op dit moment zijn er voldoende binnenstedelijke woningbouwlocaties beschikbaar om aan de vraag te voldoen. Maar niet op alle plekken kan op korte termijn gebouwd worden. De provincie biedt hulp aan gemeenten om bouwlocaties planologisch bouwklaar te maken, zodat de schop daadwerkelijk de grond in kan. Hiervoor wordt geld ter beschikking gesteld.

Wonen in het zuidelijk deel van de provincie (de MRA)

De druk in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is behoorlijk groot, in het bijzonder in de stad Amsterdam. Dit zien we aan sterk stijgende prijzen in de koopmarkt en oplopende wachtlijsten in de huurmarkt.

D66 streeft naar het realiseren van circa 200.000 tot 300.000 woningen tussen 2019 en 2040 in de Metropool Regio Amsterdam. Met een plancapaciteit van circa 300.000 woningen tot 2040 in het zuidelijk deel van Noord-Holland kan de vraag binnen de MRA grotendeels opgelost worden. Op basis van de hierboven genoemde uitgangspunten dient Noord-Holland ervoor zorg te dragen dat de gemeenten daadwerkelijk woningen gaan bouwen en dat er altijd voldoende plancapaciteit beschikbaar is.

In sommige gebieden, zoals Amsterdam, Zaanstad en de omgeving van Schiphol, is wonen niet mogelijk vanwege geluids- en milieunormen. Op termijn verwachten we dat met stillere en zuinige vliegtuigen de overlast beperkt kan blijven. Voor dit moment vindt D66 dat – met goede isolatie en andere maatregelen – wonen op die plekken ook mogelijk moet zijn, mits de bewoners daarvoor zelf goed voorgelicht kiezen. Rondom Schiphol zijn daarvoor in de vorige periode al mogelijkheden gecreëerd. Onderzoek moet uitwijzen of dat ook op andere plekken – bijvoorbeeld bij de IJ-oeveren – mogelijk is.

32 gemeenten vormen samen met de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De MRA zoekt gezamenlijk naar oplossingen op het gebied van ruimtelijke ordening, mobiliteit en economie.

Wonen in Holland boven Amsterdam

In het noorden van de provincie zien we een minder urgente vraag naar meer woningen. Maar ook daar willen gemeenten hun inwoners een fijne woonomgeving bieden. Noord-Holland Noord heeft ruimte om circa 23.300 woningen te bouwen en kan daarmee voorlopig in de eigen woningbehoefte voorzien. We voorzien de uitbreiding in onder andere de binnenstad van Alkmaar en in de nabijheid van OV-knooppunten zoals de stationsgebieden in Uitgeest, Heerhugowaard en Hoorn.

In sommige gemeenten kan bouwen buiten de bestaande dorpskernen of stadsgrenzen een optie zijn, mits nut en noodzaak worden aangetoond en rekening wordt gehouden met landschappelijke kwaliteit. In het buitengebied van Noord-Holland Noord wil D66 in dorpskernen beperkt de ruimte geven voor herstructureringsopgaven en kleine woningbouwaantallen, om te bouwen voor en daarmee vasthouden van bijvoorbeeld de eigen jeugd. Het type nieuw te bouwen woningen moet op deze vraag worden aangepast. We stimuleren daarom CPO-projecten (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) voor jongeren. We zien hierbij een coördinerende en ondersteunende rol weggelegd voor Dorpswerk Noord-Holland. Ook kan gedacht worden aan woon/zorg-concepten, zodat ouderen in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.

Daarnaast is er in Noord-Holland Noord en gemeenten als Hollands Kroon behoefte aan woonarrangementen voor tijdelijke huisvesting in het kader van de huisvesting van personeel in verband met de bouw van datacenters, de realisatie van projecten rond de Afsluitdijk en voor seizoenarbeiders in de agrarische sector. Hier willen we medewerking aan geven.

Toekomst

Wij blijven woonwensen ook de komende jaren volgen en we blijven locatie-onderzoeken uitvoeren, om de resultaten te delen met gemeenten en regio's. Mocht in de komende bestuursperioden blijken

dat de demografische ontwikkeling of de structurele vraag toch anders is dan nu wordt verwacht, dan passen we het beleid hierop aan.

Duurzaam bouwen

Naast de ambitie om mensen te laten wonen op een zelfgekozen plek, wil D66 ook dat ze in een toekomstbestendige woning wonen. Dat betekent dat de huizen in Noord-Holland bijdragen in het realiseren van de klimaatdoelstellingen en het voorkomen van hitte-stress. Gasloos en circulair bouwen moet het uitgangspunt zijn voor alle nieuwgebouwde woningen in Noord-Holland. D66 wil dat er provinciaal geld ter beschikking wordt gesteld om gemeenten, inwoners en bouwondernemingen te helpen die omslag naar duurzaam bouwen te maken. Er komt daarnaast experimenteeruimte voor klimaatadaptief en circulair bouwen.

B. Mobiliteit en bereikbaarheid

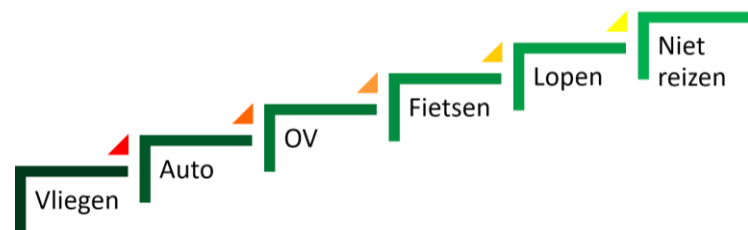
De vraag naar alle vormen van vervoer zal voorlopig blijven toenemen als gevolg van de economische groei, de toename van recreatiegedrag en de autonome groei van de bevolking met circa 400.000 inwoners tot 2040. Het zal druk worden op de weg, op fietspaden en in het openbaar vervoer. Wel verwachten we dat door flexibele werktijden en thuiswerken de druk meer over de dag verdeeld wordt. We zien ook dat steeds meer steden auto's uit de binnenstad weren, omdat deze (te) veel ruimte in beslag nemen en zorgen voor luchtvervuiling. Openbaar vervoer, fiets en autodelen zijn goede alternatieven.

D66 wil dat vanaf 2020 het gemiddeld aantal met de auto afgelegde kilometers per persoon per jaar afneemt met 2%. Om dit te bereiken investeren we stevig in de infrastructuur voor de fiets en het openbaar vervoer en minimaal in de infrastructuur voor de auto. We willen dat de reistijd van deur tot deur afneemt voor de Noord-Hollandse inwoners. Om de toenemende bevolkingsaantallen op te vangen investeren we wél in het beter benutten van wegen – bijvoorbeeld door sturing via data en reisinformatie en door tijdig voorbereidingen te treffen op het gebied van zelfrijdende auto's. In samenwerking met gemeenten dringen we in het grootstedelijke gebied het autogebruik terug.

De uitgangspunten voor een duurzaam en toekomstbestendig mobiliteitsbeleid

Bij het wijzigen of ontwikkelen van beleid op het gebied van mobiliteit wil D66 dat de provincie de volgende uitgangspunten hanteert:

- De ladder van duurzame mobiliteit (zie afbeelding) wordt gehanteerd. Er wordt zoveel mogelijk hoog in de ladder gefaciliteerd, omdat bij elke volgende trede naar beneden de impact van mobiliteit toeneemt;
- Eerst bewegen, dan bouwen. We koppelen nieuwe infrastructuur aan stedenbouwkundige plannen, waarbij de (OV-)infrastructuur in een vroegtijdig stadium bij de ontwikkeling van de wijk al aanwezig is. In 2050 is sprake van nul-emissie;
- Het aantal OV-knooppunten volgt de vraag. Succesfactoren hierbij zijn vooral het aantal verschillende overstapmogelijkheden en korte overstaptijden naar andere vervoersmiddelen. Van bestaande knooppunten wordt de kwaliteit verbeterd;
- Veiligheid en comfort staan voorop. Zo moeten wachtruimtes wind- en regenbestendig zijn en moeten grotere transferpunten beschikken over schone toiletvoorzieningen, wifi en goede koffie.

Een duurzaam en innovatief mobiliteitsbeleid

Beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur zijn uitermate geschikt om ambities op het gebied van de energietransitie en de circulaire economie te concretiseren. Hierbij denkt D66 aan:

- Energiebesparing en materiaalhergebruik bij de uitvoering van groot onderhoud van fietspaden, auto- en vaarwegen (fietspaden van plastic);

- Energieneutraal maken van provinciale wegen tijdens regulier gebruik (verlichting, reflectie, of het belang van donkerte laten prevaleren als de verkeersveiligheid het toestaat);
- Energieopwekking via het wegdek, bijvoorbeeld door zonnepanelen in het wegdek aan te leggen.

Vraaggericht vervoer van deur tot deur ("Mobility as a Service") is een belangrijke ontwikkeling die we willen steunen. Hiervoor komt experimenteerruimte beschikbaar via een "Mobility Lab", waarbinnen overheid, bedrijven en universiteiten samen aan mobiliteitsoplossingen voor de toekomst werken. De provincie heeft de afgelopen jaren voorop gelopen en bijgedragen aan nieuwe innovaties als SolaRoads, vervoer op maat (Texel) en experimenten met zelfrijdende auto's.

Ruim baan voor fietsers

D66 zet vol in op de fiets in het provinciaal mobiliteitsbeleid. De fiets heeft grote voordelen. Fietsen is schoon en gezond. De fiets neemt bovendien weinig ruimte in. Met de komst van elektrische fietsen en speed pedelecs is fietsen bovendien een aantrekkelijk alternatief voor afstanden tot 30 kilometer. Daarom willen we ruim baan maken voor de fiets met goed onderhouden fietspaden, door het aanleggen van fietssnelwegen en doorfietsroutes, het oplossen van knelpunten, het bouwen van fietsenstallingen en laadvoorzieningen en het realiseren van betere meeneem- en overstapmogelijkheden.

Ongeveer 30% van de autoritten voor woon-werkverkeer is korter dan 10 kilometer. D66 wil dat de fiets voor deze afstanden een aantrekkelijk alternatief is en vaker wordt verkozen.

Het fietsnetwerk

De provincie Noord-Holland heeft een cruciale regietaak bij het versterken van de positie van de fiets in de openbare ruimte in Noord-Holland. Het fietshoofdnetwerk is complex en divers gelet op de vele wegbeheerders die hierbij een rol spelen. Het verbinden van gemeentes onderling en het verbinden van stedelijke gebieden met recreatiegebieden via een netwerk van snelfietsroutes, is daarbij van groot belang.

De fietsopgaven zijn voor veel gemeenten wel in beeld, maar soms lijkt de uitvoering relatief kostbaar. Toch zijn vaak met relatief kleine investeringen al goede resultaten te bereiken om de infrastructuur te verbeteren. De provincie gaat gemeenten ondersteunen met het in kaart brengen van snelle en betaalbare verbeteringen. De provincie helpt gemeenten door bij fietsprojecten studiefases te subsidiëren en door aan innovaties op het gebied van fietsinfrastructuur een financiële bijdrage te leveren. Gescheiden fietsstroken en ongelijkvloerse kruisingen (mits sociaal veilig uitgevoerd) hebben op drukke trajecten de voorkeur.

Met de fiets naar het openbaar vervoer

Circa 45% van de treinreizigers komt nu al met de fiets naar het station en circa 11% van de treinreizigers pakt de fiets om op de eindbestemming te komen. De groei van het gebruik van de fiets kan verder doorzetten als stationslocaties voldoende bewaakte en onbewaakte fietsstalmogelijkheden hebben en er voldoende deelfietsystemen of OV-fietsen verkrijgbaar zijn. Als de bus, tram of metro wordt gebruikt om naar het station te komen zijn ook daar goede stallingsplaatsen nodig. Hier zetten we samen met de gemeenten op in.

Park & Bike

Deelfietsen moeten niet alleen beschikbaar zijn op OV-locaties, maar ook bij grote parkeerplaatsen aan de randen van de steden. Hierdoor is er voldoende parkeergelegenheid en blijven de steden autoluw.

Vraaggestuurd, flexibel (openbaar) vervoer

Openbaar vervoer is voor veel mensen een aantrekkelijke reisvorm. Met openbaar vervoer kun je binnensteden bereiken, heb je geen files en kun je onderweg werken of je sociale media bijwerken.

Niemand in Noord-Holland blijft verstoken van openbaar vervoer. Overal in Noord-Holland moeten ziekenhuizen, buurthuizen, winkels, scholen en recreatiegebieden bereikbaar zijn. Om dit te realiseren hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- De plekken waar vraag naar OV groot is, blijven met elkaar verbonden door het stroomlijnnennet. Op deze plekken is 7 dagen per week, 24 uur per dag hoogfrequent openbaar vervoer mogelijk;
- Op plekken waar de vraag naar openbaar vervoer minder groot is, wordt gekozen voor maatwerk en innovatie, zoals belbussen, regiotaxi's en flexibele routes. De Texelhopper op Texel is hiervan een goed voorbeeld;
- We streven ernaar dat al het openbaar vervoer in Noord-Holland betaald kan worden met de OV-chipkaart;
- We zetten in op zo kort mogelijke reistijden en zoveel mogelijk comfort;
- We streven naar emissievrij OV.

Openbaar vervoer in de nacht

Er mag meer aandacht komen voor het nacht-OV in het weekend. Bus- trein- en metrolijnen zouden in samenhang bezien langer moeten doorlopen in de nacht.

OV-projecten in de verschillende regio's

D66 zet zich in voor het realiseren van de volgende lijnen:

- Doortrekken Noord-Zuidlijn naar Schiphol, Zaanstad en Purmerend;
- HOV verbinding van Almere naar Utrecht (via het Gooi);
- Een tweede OV-verbinding tussen Almere en Amsterdam en andere oplossingen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de enorme uitbreiding en ontsluitingsbehoefte van IJburg.

Auto- en vrachtvervoer

D66 wil het autogebruik verminderen. Dat is beter voor het milieu, voor de gezondheid van de Noord-Hollandse inwoners en voor de doorstroom van verkeer. Het provinciaal beleid, waar ook gedragsmaatregelen deel van uitmaken, moet de Noord-Hollander verleiden gebruik te maken van de fiets of het OV.

Na het oplossen van een aantal knooppunten – zoals de bereikbaarheid van de Duin- en Bollenstreek en de leefbaarheidsproblematiek in Krommenie-Assendelft (zie hierna) – zien wij geen noodzaak voor de aanleg van nieuwe wegen of verbindingen in Noord-Holland. Door *smart mobility* wordt het autoverkeer effectiever en wordt reistijd gewonnen.

Binnen het wegverkeer blijven we aandacht vragen voor slim verkeersmanagement. Met onderlinge afstemming tussen verkeerslichten (groene golf), tunneldosering en slimmere brugbediening is nog altijd reistijdwinst te boeken. Op provinciale 80 kilometer wegen wordt de snelheid verlaagd naar 60 kilometer per uur waar de verkeersveiligheid dat vraagt. Naast het voorkomen van aanrijdingen waarbij mensen zijn betrokken, komt er meer aandacht voor het voorkomen van aanrijdingen met dieren.

Bij ieder infrastructureel project dient een landschapsplan te worden gemaakt, waarin aandacht wordt besteed aan de inpassing en de invloed op natuur, cultureel erfgoed en landschap.

Autodelen

We willen samen met gemeenten nadenken over stimuleringsmaatregelen voor autodelen.

Elektrisch rijden

Voor een schone lucht en vermindering van lawaai, zetten we in op een sterke groei van emissievrije voertuigen. Ook hier denken we mee met gemeenten over het instellen van (aangescherpte)

milieuzones of stimuleringsmaatregelen voor elektrische auto's. We investeren in snellaad- en waterstofstations. Onderzoek naar bevoorrading met elektrische voertuigen is nodig.

Het wegennet: inpassen en beter benutten

D66 hecht aan goed natuurbeheer en inpassing van wegen in het landschap. Provinciale wegen doorkruisen dit landschap en de aaneengesloten gebieden waar dieren zich kunnen verplaatsen. Wij zijn voorstanders van de aanleg van faunatunnels en ecoducten waar mogelijk.

Oplossen knelpunten

Een aantal verbindingen vraagt om aanvullende maatregelen. Het infrastructurele project A8/A9 heeft prioriteit binnen de toetsingskaders van een positieve maatschappelijke kosten-/batenanalyse (MKBA) en uitgaande van natuurcompensatie.

A8/A9

Door het ontbreken van een verbinding tussen de Rijkswegen A8 en A9 bestaan leefbaarheidsproblemen in Krommenie en Assendelft en is er sprake van verkeersopstopping op de N203 en N246. D66 wil dat hiervoor een oplossing komt, maar deze oplossing mag niet ten koste gaan van de UNESCO-status van de Stelling van Amsterdam of het landschap. Goede landschappelijke inpassing en behoud van erfgoed zijn harde voorwaarden voor D66 om in te stemmen met een verbinding.

Duurzame binnen- en recreatievaart en personenvervoer over water

In een waterrijke provincie als Noord-Holland is vervoer over water een goed alternatief voor vervoer over de weg en over het spoor. Voor schoon water en schone lucht zetten we in op schone binnen- en recreatievaart. De provincie ondersteunt gemeenten die willen overgaan op het gebruik van walstroom en het invoeren van een generatorverbod (in bepaalde delen) binnen de haven. De regeling "Water als Economische Drager" (WED) blijft beschikbaar voor 'groene investeringen', bijvoorbeeld voor havens en voor voorzieningen in het kader van het elektrisch sloepennetwerk.

Personenvervoer

Personenvervoer over water is een potentieel alternatief. Door woon-werkverkeer, scholierenvervoer en recreatieve en toeristische vervoersvraag te combineren biedt snelverkeer over water (60 km per uur) een interessant alternatief om steden en lokale economieën rond het Markermeer en het Noordzeekanaal meer met elkaar te verbinden. Noord-Holland trekt hierin samen op met Flevoland en Friesland.

Pontveren over het Noordzeekanaal en 't IJ moeten – zeker in de spits – frequent varen (iedere 10 minuten). De provincie gaat hierover het gesprek aan met het GVB.

Goederenvervoer

De vaarwegen moeten daarnaast optimaal ingezet worden voor goederenvervoer. Daarbij horen complete voorzieningen zoals een volledig vaar netwerk en voldoende kwalitatief hoogwaardige overslaglocaties. De provincie blijft, met gemeenten, zoeken naar nieuwe locaties voor overslaggebieden.

Provincie en gemeenten kunnen eisen stellen aan het type schepen dat nog in de haven mag komen. Hiervoor wordt een ambitieuze, maar realistische routekaart ontwikkeld.

Groener Schiphol

De provincie heeft de verantwoordelijkheid voor regionale luchthavens en een regierol rond de nationale luchthaven Schiphol. De provincie moet een stevigere rol pakken in de coördinatie van participatie bij het omgevingsbeleid, in afstemming met de rol en taakopvatting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. D66 wil dat Schiphol zich meer gaat ontwikkelen tot een multimodaal

vervoersknooppunt, waarbij snelle treinen op termijn continentale vluchten voor de korte afstand gaan vervangen.

Schiphol verbindt een groot aantal economische clusters en biedt werkgelegenheid voor verschillende opleidingsniveaus. Het is daarom van groot belang dat Schiphol zich kan blijven ontwikkelen en aanpassen als mainport. Wel zal bij groei of aanpassingen meer dan in het verleden voortdurend gezocht moeten worden naar het optimale resultaat tussen de economische toegevoegde waarde, versus de maatschappelijke kosten voor de samenleving. Het streven naar 'meer' is geen vanzelfsprekendheid. Bij de groei van 'goedkope vakantievluchten' kunnen bijvoorbeeld vraagtekens geplaatst worden in het kader van een duurzame en gezonde samenleving. Schiphol zal keuzes moeten maken binnen de huidige milieucontouren. De luchtvaart heeft immers grote impact op de leefbaarheid op de grond en is op korte termijn qua CO₂-uitstoot en geluidsoverlast moeilijk te verduurzamen. Desondanks zetten we in op maatregelen en initiatieven om geluidsoverlast te verminderen, zoals het gebruik van nieuwe technieken, het aanpassen van de landingsnelheid en het optimaliseren van aanvliegeroutes.

Daarnaast moet er meer aandacht komen voor 'good governance'. Cijfers moeten duidelijker en controleerbaar worden om het gesprek te kunnen voeren, te komen tot transparante besluitvorming en daarmee tot maatschappelijk draagvlak voor toekomstige ontwikkelingen.

Met de mainport Schiphol, maar ook de havens in de IJmond en Amsterdam en de greenports in Aalsmeer en Noord-Holland Noord is de provincie sterk afhankelijk van logistiek en goederenstromen. Door in te zetten op een groei van vrachtluchten kunnen we een bijdrage leveren aan kansen voor de Nederlandse ondernemers (logistieke activiteiten van productie- en handelsbedrijven) en de werkgelegenheid in de provincie Noord-Holland. Overigens zal het spoor daarbij zeker ook een rol spelen.

Bij de groeidiscussie zullen ook de ontwikkeling van vliegveld Lelystad, de herverdeling van het luchtruim (verwacht na 2023), de mogelijkheden tot verduurzaming van de luchtvaart en het eventueel bepalen van de luchtvaart bepalende factoren zijn.

D66 wil aan de landzijde (het vrij toegankelijke gebied voor reizigers, bezoekers, afhalers en wegbrengers) in de komende jaren het aandeel OV vergroten, van nu 42%, naar 60%. Voor continentale vluchten voor de korte afstand is op termijn het treinverkeer een serieus alternatief. Hierbij is het noodzakelijk het serviceniveau bij de spoorwegen op de luchtvaart af te stemmen. Vanwege het ruimtegebrek bij station Schiphol, is een samenspel met de stations Hoofddorp en Amsterdam-Zuid (Zuidas) van belang. Tevens is interessant om te onderzoeken wat bovengronds doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Schiphol (en Badhoevedorp en Zaandam) kan bijdragen aan de mainport Schiphol. We verkennen mogelijkheden tot 'vertramming' van trajecten.

Concreet wil D66 voor Schiphol:

- Afspraken met bewoners over de groei van Schiphol handhaven;
- Tot 2021 geen vluchten erbij;
- Alleen groei in de toekomst als vliegen groener en stiller wordt;
- De luchtvaart vergroenen: meer elektrisch, en stillere en schonere motoren;
- Beperkt aantal landingsbanen tegelijk gebruiken;
- Strikt houden aan de afspraken van de Alderstafel: maximaal 29.000 nachtvluchten.

C. Natuur, landschap en milieu

Noord-Holland kent een zeer divers en karakteristiek natuur- en cultuurlandschap van onder andere duinen, polderlandschappen, veenlandschappen en watergebieden met elk hun eigen waarden. Noord-Holland kent duidelijke grenzen tussen steden en groen (groene scheggen). D66 vindt dit een belangrijk kenmerk van het Noord-Hollandse landschap en wil dit behouden en bewaken. Terwijl de bevolking groeit, willen we vasthouden aan ruimte voor natuur. Het kunnen genieten van de natuur is voor ons als Noord-Hollanders belangrijk. Daarnaast levert natuur ook

In 133 gebieden heeft de provincie de wezenlijke kenmerken en waarden (WKW's) van een gebied vastgesteld. Het gaat hierbij om de ecologische, natuurlijke en culturele waarden van een gebied. D66 wil bij de ontwikkeling van natuurgebieden deze waarden beschermen.

economische waarde. De duinen vormen de perfecte kustbescherming en waterzuivering. De aanwezigheid van groen heeft een positief effect op het vestigingsklimaat van bedrijven en de prijs van woningen. Natuur draagt bij aan onze kwaliteit van leven.

Iedere regio heeft eigen kernkwaliteiten en biedt andere mogelijkheden. Zo is Laag Holland vooral een cultuurlandschap met forten en molens, is er in de Gooi en Vechtstreek veel natuur en bieden Haarlemmermeer en Wieringermeer veel ruimte voor de opwekking van duurzame energie. In het ruimtelijk beleid moeten we rekening houden met deze verschillen. Door het aanwijzen van bepaalde gebieden als provinciaal landschap kan maatwerk in de bescherming worden geboden en kunnen gewenste ontwikkelingen worden gestimuleerd. Als uitgangspunt geldt dat het open landschap moet worden beschermd tegen bebouwing en verrommeling door bijvoorbeeld solitaire schuurtjes, stallen en caravanparken.

Natuur moet voor iedere Noord-Hollander bereikbaar zijn, vooral met de fiets of met het OV. Natuur is er om van te genieten en dus moet recreatie in de natuur in beginsel mogelijk zijn, uiteraard met inachtneming van de bescherming van kwetsbare flora en fauna.

Landschapsfonds

D66 wil een landschapsfonds instellen. Dit fonds is bedoeld om maatregelen ter versterking van het landschap te financieren. Dit geld kan bijvoorbeeld worden gebruikt om het landschap rondom cultureel erfgoed te versterken. Te denken valt aan tuinen, lanen en de linedijken van de Stelling van Amsterdam.

ARO en PARK

De Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO) en de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) blijven belangrijke adviseurs voor Gedeputeerde en Provinciale Staten. Zo ondersteunt PARK ons in de zoektocht naar simpelere, maar effectieve beschermingsregimes. D66 wil dat de ARO en de PARK blijven bestaan. Het mandaat van de ARO moet – in navolging van de provincies Utrecht en Zuid-Holland - worden uitgebreid naar advisering op de totale (gezonde) leefomgeving.

Kustpact

Met het Kustpact is de ruimtelijke bescherming van de strandzone vastgelegd. D66 wil dat er vanuit het Kustpact meer synergie wordt gezocht met de binnenduinstrand zodat ook daar de verbinding voor natuur en natuurbeleving optimaal wordt. Het bestuurlijk kustoverleg moet structureel worden.

Bodemdaling

Bodemdaling is een langzaam en niet altijd direct zichtbaar probleem. Het is een fnuikend proces waarvan we de effecten en de risico's op de lange termijn niet goed kunnen overzien. De zeespiegelstijging en klimaatverandering (met steeds meer lokale hevige regenbuien) doen ons beseffen dat bodemdaling van kwetsbare veenbodems een proces is dat niet langer meer kan doorgaan. D66 wil de bodemdaling niet alleen stoppen, maar zelfs terugdraaien. Er wordt geld ter beschikking gesteld voor drainage en andere vormen van teelt (zoals de lisdodde).

Veenweidegebieden

Veengebieden zijn een prachtig kenmerkend landschap in Noord-Holland, maar het is een grote uitdaging om de bodemdaling tot stilstand te brengen en het veen weer te laten groeien. Dit om het karakteristieke veenweidelandschap en de daarmee samenhangende biodiversiteit te behouden. Aangroeiend veen levert ook een bijdrage aan de opname van CO₂. Dit impliceert wel een transitie van bestaande, vooral agrarische activiteiten naar activiteiten op het gebied van natuurontwikkeling en andere vormen van teelt en begrazing.

Nationaal Natuur Netwerk

Noord-Holland heeft zich gecommitteerd aan het afmaken van het Nationaal Natuur Netwerk (NNN) in 2027. In de afgelopen jaren heeft de provincie hard gewerkt om deze ambitie waar te maken, maar het gaat niet snel genoeg. Een versnelling in de uitvoering van het bestaande beleid is nodig. Op dit moment wordt circa 250 hectare natuur per jaar aangelegd. D66 wil dit verhogen naar minimaal 275 hectare per jaar. Er wordt een gebiedsmakelaar aangesteld om deze doelstellingen te realiseren.

Hiervoor moet geld ter beschikking worden gesteld. Het pachtbeleid wordt zo ingericht dat dit bijdraagt aan onze natuurdoelen. Voor boeren moet het aantrekkelijker worden om te schakelen naar natuurinclusieve landbouw, bijvoorbeeld door het aanbieden van langdurige contracten.

D66 wil de komende periode met de maatschappelijke organisaties en recreatieschappen verkennen welke mogelijkheden er zijn voor uitbreiding. Hierbij zien wij een pro-actievere rol voor de provincie, bijvoorbeeld door het inzetten van een gebiedsmakelaar.

Financiering

D66 wil dat de financiering van natuurbeheer voor langere termijn is veiliggesteld zodat natuurbeheerders, agrariërs en particulieren weten welke investeringen zij kunnen doen. Daar waar de provincie een verbindende rol kan spelen voor samenwerking met andere beleidsterreinen zoals landbouw, waterveiligheid, energie, zorg en recreatie, om aanvullende inkomsten te genereren, pakt zij die op. We onderzoeken waar de biodiversiteit in het landelijk gebied versterkt kan worden en hoe dat vorm gegeven kan worden middels bijvoorbeeld een subsidie voor agrarisch natuurbeheer. Voor de begeleiding van vrijwilligers kunnen terreinbeherende organisaties een beroep doen op vrijwilligersvergoedingen.

Weidevogels

Wie aan het landschap van Noord-Holland denkt, denkt uiteraard aan de weidevogels. Noord-Holland heeft een bijzondere internationale verantwoordelijkheid voor deze vogels. Een groot deel van de wereldpopulatie grutto's broedt bijvoorbeeld hier. Het aanwijzen van weidevogelkerngebieden is een goede zaak en D66 zal dit ook in de komende periode ondersteunen. Toch gaat het ondanks alle inspanningen niet goed met de grutto. Met een slimme gebiedsinrichting en het effectief bejagen van roofdieren kunnen aanzienlijk meer weidevogelkuikens groot worden.

Het IJsselmeer- en Markermeergebied

Het IJsselmeer- en Markermeergebied is door de cultuurhistorische en landschappelijke waarden en zijn weidsheid, openheid en ongereptheid een prachtig gebied om even te onthaasten en de elementen (wind, zon, klotsen van golven, spiegelingen in het water en de sterrenhemel) te beleven. Op de schaal van Europa is het een uniek wetland als foerageer- en verblijfsgebied voor vogels op trektocht richting Scandinavië of Afrika. Daarnaast is het gebied van groot belang voor de landbouw, recreatie, visserij, de drinkwatervoorziening, de energiesector (koelwater, windmolens), de scheepvaart en de industrie (spoelwater). Herstel van de robuustheid van het ecosysteem (meer zachte land/waterovergangen, meer rietontwikkeling) en bescherming van de landschappelijke waarden staat centraal, naast uiteraard de waterveiligheid.

De dijkversterking door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier tussen Hoorn en Amsterdam wordt gebruikt om de recreatieve infrastructuur (realisatie TOP's, pleisterplaatsen, vissteigers, strandjes, fietsroutes) en daarmee de algehele waterbeleving te versterken, naast zones waar de natuurontwikkeling centraal staat. Voor deze meekoppelkansen is 20 miljoen beschikbaar.

Bij de aanpak van de waterplantenproblematiek ten behoeve van de recreatievaart heeft Noord-Holland een voortrekkersrol gepakt, zoals met de maaipilots in het Hoornse Hop. De komende jaren wordt met het Rijk, Rijkswaterstaat, gemeenten, de collega-provincies en het bedrijfsleven een structurele oplossing gezocht voor de waterplantenproblematiek van de belangrijkste recreatieve vaarroutes op voornamelijk het Markermeer en de randmeren.

De gebiedsagenda IJsselmeergebied maakt het mogelijk om de komende jaren toe te werken naar een nieuwe governancestructuur die past bij de schaal en problematiek van dit grote gebied. De kennis en kunde die we bij al die ingewikkelde vraagstukken opdoen gaan we benutten en exporteren.

De Markerwadden

In het Markermeer is een uniek nieuw natuurgebied (in ontwikkeling) aangelegd: de Markerwadden. Op een aantal eilanden komt nieuwe natuur tot ontwikkeling, zowel boven als onder water. Het project draagt bij aan het natuurherstel van het Markermeer. De ontwikkeling van de natuur rondom de

Markerwadden moet goed gemonitord worden. Als het een succes blijkt, kan worden gekeken naar een volgende fase van het project. De Markerwadden moeten goed bereikbaar zijn vanuit Noord-Holland, zodat iedere Noord-Hollander dit unieke natuurgebied kan bezoeken.

De Waddenzee

De Waddenzee als werelderfgoed is uniek én kwetsbaar. In het regeerakkoord van Rutte III is opgenomen dat er een beheerautoriteit voor de Waddenzee moet komen om een integraal beheerplan uit te voeren. De provincies Groningen, Friesland en Noord-Holland hebben eerder al in 'Wadden van Allure!' en in het investeringskader 'Waddengebied 2016-2026' de ambities en opgaven op het gebied van economie en ecologie verwoord. Noord-Holland zal de komende jaren haar bijdrage leveren.

Bestrijding invasieve exoten

In Noord-Holland komen steeds meer invasieve exoten voor: planten en dieren die van oorsprong hier niet voorkomen, zoals in ons water de rode Amerikaanse rivierkreeft en de waterplant Cabomba, en op land de Reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop.

In het kader van de volksgezondheid, de veiligheid en ons ecosysteem zal de Rijksoverheid in 2019 een beheer- en bestrijdingsplan publiceren, gebaseerd op de Europese exotenverordening. Voor de komende bestuursperiode houden wij er rekening mee dat wij – te samen met gebied beherende partijen en grondeigenaren - een inspanning zullen moeten leveren om de omvang van bepaalde exoten beheersbaar te houden. Voor sommige soorten zal mogelijk een actieve bestrijdingsplicht gaan gelden.

Stilte- en donkertegebieden

Nachtrust is heel belangrijk binnen een gezonde leefomgeving. In grote delen van onze provincie draait een 24-uurseconomie en is recht op stilte en donkerte al lang geen vanzelfsprekendheid meer. De provincie waakt over de stilte in stiltegebieden. Door toenemende drukte kan de stilte echter in het gedrang komen. D66 zet zich daarom in om de stilte te beschermen. Ook worden gebieden aangewezen waar donker de standaard is.

Building with nature

D66 blijft inzetten op het realiseren van meerdere doelen bij grotere bouwprojecten. Dit betekent dat wij bij dijkversterkingsprojecten de uitbreidingsmogelijkheden voor natuur en recreatie meenemen. Bij infrastructurele projecten kijken we naar landschappelijke inpassing en quickwins met bijvoorbeeld faunatunnels. Natuurinclusief ontwerpen wordt wat D66 betreft gemeengoed. Ook aan kleinere oplossingen wordt gedacht, zoals natuurlijker beheer van bloemrijke bermen, akkerranden en natuurvriendelijk oevers. Tot slot moeten provinciale gronden worden ingezet om een bijdrage te leveren aan alle provinciale doelstellingen.

Milieu

Schone lucht, schoon water en een schone bodem zijn van levensbelang. D66 heeft de volgende ambities:

- Noord-Holland moet uiterlijk in 2030 op alle plekken voldoen aan de Europese richtlijnen voor gezonde lucht;
- In 2027 moet Noord-Holland voldoen aan de Kaderrichtlijn water. Er moet geïnvesteerd worden in natuurvriendelijke oevers.
- Voor een gezonde bodem moet meer aandacht bestaan. Bodemdaling moet worden teruggedraaid en verzilting moet worden tegengegaan.

Achteroeverconcept

Het naar binnen halen van water volgens het 'achteroeverconcept' van Rijkswaterstaat biedt veel kansen om natuur- en maatschappelijke doelstellingen en opgaven aan elkaar te verbinden. Binnen deze concepten kunnen onder andere natuur, nieuwe teelten, waterberging en recreatie gekoppeld worden. De pilots in de Koopmanspolder (natuurontwikkelingsproject én proeftuin voor het waterbeheer in Andijk) en in de Wieringermeer (proeftuin voor waterbeheer, aquacultuur en tuinbouw) zijn innovatieve en succesvolle voorbeelden. We bezien bij toekomstige gebiedsontwikkelingen en dijkversterkingstrajecten of dit concept meerwaarde kan bieden.

Grondeigenaren – zoals boeren – moeten een bodemscan kunnen doen. Hiermee kan worden bekeken hoe de kwaliteit van de bodem ervoor staat en wat we kunnen doen om dit te verbeteren;

- Voor de verbetering van de lucht, de bodem en het water wordt samen opgetrokken met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners in zogenoemde milieudialogen.

Asbest

D66 wil via de omgevingsdiensten de communicatie met betrekking tot de saneringsplicht van asbestdaken vanaf 2019 flink intensiveren. De subsidieregeling 'asbest eraf, zon erop' ten behoeve van agrarische schuren verbreden we naar andere sectoren waar nog veel asbest op daken voorkomt, zoals loodsen van jachthavens.

D. Landbouw

Een groot gedeelte van Noord-Holland is agrarisch landschap. De landbouw staat aan het begin van een transitie: van een eenzijdig, grootschalig productielandschap, naar een minder intensieve en meer natuurinclusieve wijze in de vorm van kringlooplandbouw. D66 gaat samen met de landbouwsector deze grote uitdaging aan.

Kringlooplandbouw

Bij kringlooplandbouw zit de gewasproductie in een gesloten systeem. Daarmee heeft het veel minder effect op de omgeving en put het de grond minder uit. Natuurinclusieve landbouw maakt hier onderdeel van uit. Juist in landbouwgebieden is er veel te bereiken op het punt van de biodiversiteit. De provincie stimuleert proeftuinen voor kringlooplandbouw van zowel kleine als grote kringlopen, waarbij akkerbouwbedrijven en veeteeltbedrijven samengaan.

Natuurinclusief

D66 ziet veel positieve ontwikkelingen voor het herstel van de biodiversiteit in het agrarisch gebied. En dat is hard nodig, want de biodiversiteit staat hier onder druk. Het inzaaien van de akkerranden met kruidenrijke gewassen heeft een positief effect op de akkers eromheen. Er zijn dan namelijk minder bestrijdingsmiddelen nodig. De effectiviteit van agrarisch natuurbeheer in het Nationaal Natuur Netwerk (NNN) wordt nader bekeken en waar mogelijk worden verbeteringen doorgevoerd en langjarige zekerheid geboden. Het concept van natuurinclusieve landbouw kan op steun van D66 blijven rekenen, omdat hierin de balans tussen natuur, milieu en landbouw wordt hersteld.

Financiële gevolgen

D66 beseft dat deze omslag noodzakelijk is, maar ook bijzonder complex gelet op de bestaande financierings- en productiesystemen. D66 wil de omslag ondersteunen door bij pachtcontracten niet uit te gaan van winstmaximalisatie via de pachtprizen (direct of via de terreinbeherende organisaties), maar van het behalen van landschappelijke en biodiversiteitsdoelen op lange termijn. Pachtcontracten kennen ook een langere termijn om meer zekerheid voor lange termijninvesteringen te bieden. De kortere ketens willen we stimuleren met de inzet van Europese subsidies voor plattelandlandbouw, waarbij producten en mest lokaal worden verwerkt.

Innovatieve teelten

Op Texel is de afgelopen jaren al veel ervaring opgedaan met zilte teelt. Dit is van groot belang nu we als gevolg van de zeespiegelstijging steeds meer met verzilting van onze bodem te maken krijgen. Dankzij D66 is in Noord-Holland bijvoorbeeld ook 300.000 euro geïnvesteerd in onderzoek naar de economische kansen van duurzame zeewierteelt.

Kavelruil

Kavelruil via STIVAS is een belangrijk middel om bij gebiedsprocessen in te zetten op versterking van de agrarische structuur, creatie van compacte en efficiënte locaties en het bereiken van andere ruimtelijke doelen. Waar mogelijk gebruiken we dit instrument.

Agroparken

Agrarische bedrijvigheid verandert ook doordat dit in de toekomst steeds meer in agroparken kan plaatsvinden. Dat geldt zowel voor bepaalde vormen van veehouderij als voor de teelt van gewassen. Beide vinden in de toekomst minder grondgebonden plaats. Vaak gaat het hierbij om innovatieve en duurzame manieren van produceren. D66 wil dat het mogelijk wordt om dergelijke agroparken aan te wijzen. Hierop kunnen duurzame kringlopen tot stand gebracht worden.

Glastuinbouw en vrijkomende agrarische bebouwing

Het bestaande beleid van opruimen van 'oud glas' (saneringsbeleid) en het concentreren van 'nieuw glas' wordt voortgezet. D66 wil een regeling in het leven roepen die het mogelijk maakt dat kassen die niet meer in gebruik zijn, gesloopt worden en dat op die plekken zonnepanelen worden neergelegd.

Ook vrijkomende agrarische bebouwing blijft aandacht vragen in het kader van ruimtelijke kwaliteit. De 'Ruimte voor Ruimte-regeling' kan hierbij worden betrokken.

E. Recreatie en toerisme

Aan natuur- en recreatiegebieden kan grote economische waarde en maatschappelijke betekenis worden toegekend. Vele gebieden kennen miljoenen bezoekers per jaar en zorgen voor ontspanning, rust en onthaasting bij onze inwoners van en bezoekers aan Noord-Holland. We zien nog steeds een grote drukte in Amsterdam, terwijl de rest van de provincie zoveel moois te bieden heeft. Circa 45% van de bedrijven in de verblijfsrecreatie in Noord-Holland Noord heeft te weinig kwaliteit en/of perspectief. Vooral in het agrarisch middengebied dreigen parken af te glijden of hebben parken al een andere functie (permanente bewoning, huisvesting buitenlandse seizoenarbeiders) gekregen.

D66 wil dat naast Amsterdam ook andere gebieden van de provincie aantrekkelijk worden voor bezoek en recreatie. Hiervoor zetten we in op kwaliteit, bereikbaarheid en marketing. We streven naar spreiding van toerisme naar de kleinere cultuursteden en naar onbekende of nieuwe natuurgebieden. We willen gebieden aanwijzen waar nieuwe vormen van verblijfsaccommodaties en vrijetijdslandschappen gerealiseerd kunnen worden, zoals het kustgebied tussen Petten en Den Helder. Meer spreiding van toerisme zorgt ook voor meer werkgelegenheid in de hele provincie.

Om heel Noord-Holland aantrekkelijk te maken voor toerisme en recreatie zet D66 onder meer in op:

- Voldoende robuuste natuur;
- Goed onderhouden fietspaden;
- Het aanwijzen van nationale landschappen zoals Laag Holland;
- Goed onderhouden en beschermd cultureel en industrieel erfgoed met een goede (nieuwe) bestemming. Te denken valt aan de Stelling van Amsterdam en het industrieel erfgoed in de Zaanstreek;
- Het behoud van UNESCO-werelderfgoed in de provincie;
- Versterking van de natuur in het IJsselmeer- en het Markermeergebied met de Markerwadden als nieuw icoon;
- Een duurzaam sloepennetwerk;
- Versterking van de 'groene longen' rondom Amsterdam: een zone met buitenplaatsen, verbonden door kanalen en rivieren;
- Duinen en stranden met rust en reuring;
- Toekomstbestendige recreatieschappen.

Marketing

We willen een integrale provinciale visie op toerisme en een goede samenwerking tussen Amsterdam Marketing en Holland boven Amsterdam. De promotie richt zich vooral op de bestemmingengebieden en regio's die capaciteit hebben en niet langer op Amsterdam.

Bereikbaarheid

D66 wil dat recreatie en natuur beter wordt ontsloten met routestructuren (wandelen, fietsen, varen) en Toeristische Overstappunten (TOP's), en dat er meer ruimte is voor educatie en voorlichting. Ook bij gebiedsgerichte projecten in het kader van de waterveiligheid en klimaatadaptatie is het goed mogelijk om samen met gemeenten en waterschappen extra wandel- en fietsroutes te maken, zoals bijvoorbeeld opgenomen in de plannen voor de dijkversterking Hoorn-Amsterdam.

Kwaliteit verblijfsrecreatie

D66 wil graag dat het aanbod van recreatieparken van hoog niveau is. Bij het thema landschap spraken we al van het tegengaan van verrommeling. Verloederde parken vallen hier ook onder. Voor nieuwe initiatieven of grote uitbreidingsplannen maken we een ontwikkelkader om deze plannen regionaal te beoordelen en af te stemmen.

Recreatieschappen

D66 wil af van de huidige rol van de provincie bij recreatieschappen. Enerzijds stuurt de provincie vanuit wetgeving en beleid (denk aan het NNN-beleid), anderzijds draagt men mede verantwoordelijkheid voor besluitvorming en financiering binnen de schappen. Dat voelt regelmatig ongemakkelijk. De gezamenlijke gemeenten rond een recreatiegebied zouden de primaire verantwoordelijkheid moeten krijgen voor deze gebieden zoals in West-Friesland al heel lang gebruikelijk is. De provincie treedt daarom uit de gemeenschappelijke regelingen, zodat een eenduidige structuur ontstaat. De schappen krijgen een financiële bruidsschat voor de toekomst mee op basis van een goede analyse van de aanwezige natuurwaarden en de beschikbare verdien capaciteit.

F. Erfgoed en archeologie

Cultuurbeleid is voor D66 heel belangrijk. De provincie heeft een belangrijke taak op het gebied van het onderhouden, renoveren en herbestemmen van cultureel en industrieel erfgoed, zoals monumenten, molens, forten, dijken, bruggen en buitenplaatsen. Daarbij hoort ook de bescherming van kenmerkende landschappen, parken en stads- en dorpsgezichten. We concentreren ons daarnaast vooral op onze wettelijke taak en op die activiteiten en taken die cruciaal zijn voor het in stand houden en beleefbaar maken van de geschiedenis en het landschap van Noord-Holland (denk aan de Geoparken Oerij en Gooi en Vecht), waarbij voorkomen moet worden dat meerdere overheidslagen ergens over beslissen.

Monumentenmonitor

Via de monumentenmonitor houden we zicht op het aantal monumenten, de onderhoudsstaat en waarde. Op basis hiervan kunnen gerichte beleidskeuzes voor de toekomst gemaakt worden.

Cultuurfonds

D66 wil dat er een Noord-Holland cultuurfonds komt waaruit projecten op het gebied van bovenregionale cultuur en geschiedenis (eenmalig) kunnen worden gefinancierd.

UNESCO Werelderfgoed

Op de UNESCO Werelderfgoedlijst staat een aantal bijzondere Noord-Hollandse landschappen, zoals de Stelling van Amsterdam, de Beemster en de Waddenzee. D66 wil dat deze status behouden blijft. Maar ook gebieden zonder die status, maar met grote landschappelijke waarde zoals Waterland, Laag Holland, de West-Friese Omringdijk en verschillende veenweidegebieden in het Groene Hart, worden gekoesterd en waar mogelijk ruimtelijk beschermd.

De Stelling van Amsterdam

De Stelling van Amsterdam vormt met haar liniedijken en schootsvelden een belangrijke groene buffer in het stedelijke gebied. Die groene ring moeten we behouden en koesteren. De afgelopen jaren is met succes ingezet op het renoveren en herbestemmen van de forten. In de volgende periode wil D66 ook de liniedijken in ere herstellen. Deze moeten weer zichtbaar worden in het landschap en beschikbaar worden voor recreatie.

Regionale beeldverhalen

D66 wil meer financiële ruimte geven aan communicatie en voorlichting, primair gekoppeld aan de wettelijke taak op het punt van archeologie. Vooral de bijzondere geschiedenis van voor 1500 is bij menig Noord-Hollander nog tamelijk onbekend. D66 zou graag zien dat de 'provinciale schatkamer' ook meer door de provincie zelf gebruikt wordt, als een inspirerende omgeving voor overleg en debat om vanuit het verleden de toekomst te begrijpen.

Het Huis van Hilde, centraal gelegen in Noord-Holland bij het station Castricum, toont duizenden jaren aan Noord-Hollandse geschiedenis zoals die door onze bodem in de loop der tijd is prijsgegeven.

Cultuureducatie

Elke school krijgt € 11 per leerling voor cultuureducatie. D66 wil dat leerlingen meer bekend raken met de geschiedenis van de provincie waarin zij wonen. Er komt een apart fonds voor projecten die de geschiedenis van Noord-Holland zichtbaar maken.

Onderwaterarcheologie

Veel van onze geschiedenis, in het bijzonder die van de Gouden Eeuw, ligt bewaard op en in de bodem van de Waddenzee of de voormalige Zuiderzee. De schatten die zijn opgedoken, moeten worden opgeslagen en tentoongesteld. Omdat het hier om een cruciale en markante periode uit onze Noord-Hollandse geschiedenis op het wereldtoneel gaat, vindt D66 dat hier een provinciale taak ligt in samenwerking met Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). D66 ziet bovendien kansen om samen met Texel en de voormalige Noord-Hollandse VOC-steden Enkhuizen, Hoorn en Amsterdam tot een interessante samenwerking te komen. Als financieringsmogelijkheid zien wij kansen binnen het Waddenfonds.

Bibliotheken

Bibliotheken hebben een belangrijke taak in onze samenleving om op een laagdrempelige manier mensen zichzelf te laten ontwikkelen, om bijdragen te leveren aan het verminderen van laaggeletterdheid en aan leven lang leren, en als netwerkorganisatie om vele andere maatschappelijke taken met elkaar te verbinden. Deze bibliotheken moeten we koesteren.

Cultureel ondernemerschap

Bij het cultuurbeleid stelt D66 eigen kracht en cultureel ondernemerschap voorop. Meer economische activiteit is goed voor het behoud van erfgoed en de werkgelegenheid. Mooie voorbeelden van cultureel ondernemerschap zijn de ondernemers in de forten, de stolpeigenaren en de duikers op Texel. Waar nodig worden deze ondernemers wel door de provincie ondersteund bij het onderhoud en beheer van cultureel erfgoed.

2. Transformeren naar een duurzame regionale economie

D66 streeft naar een energieneutrale provincie in 2050, waarin de grondstoffen regionaal worden verwerkt. De transitie naar een klimaatneutrale provincie biedt kansen: kansen voor (innovatieve) bedrijven, maar ook voor de Noord-Hollanders die hun energierekening willen verlagen of zuiniger willen (auto)rijden.

Duurzaamheid en economie gaan hand in hand. D66 streeft naar een duurzame regionale economie voor Noord-Holland. Niet alleen omdat we vinden dat het *moet* – we willen voldoen aan (inter)nationale afspraken – of omdat het *kan* – onze ondernemers innoveren continu – maar vooral omdat het *loont*. Wij geloven dat de vraag naar oplossingen voor een duurzame, regionale economie wereldwijd zal stijgen en belangrijke exportproducten kunnen worden.

In de komende bestuursperiode geeft D66 prioriteit aan de transitie van een lineaire naar een circulaire economie, van fossiele naar groene energie, van wegwerpen naar hergebruik en van een exclusieve, naar een inclusieve arbeidsmarkt. Veel vraagstukken hierbij zullen vooral op de schaal van de regio vorm en inhoud krijgen.

Het besef groeit met de dag dat we voor serieuze milieuproblemen staan en dat er een cruciale energietransitie nodig is, om ons welvaarts- en welzijnsniveau vast te houden. We zullen middelen anders moeten inzetten. D66 investeert in:

- Efficiënter gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- Hogere energie-efficiëntie en inzet op alternatieve concepten met betrekking tot energiedistributie (bijvoorbeeld decentralisatie);
- Vervaardiging van minder schadelijke producten;
- Verbetering van productiemethodes;
- Verbetering van afvalbeheer en recycling.

G. Energietransitie en CO₂-reductie

Duurzame energie

Noord-Holland biedt veel kansen voor de opwekking van duurzame energie uit wind, water en zon. Deze mogelijkheden moeten allemaal worden benut. Per regio moet gezocht worden naar een juiste mix, met inachtneming van het landschap. We kunnen ons niet veroorloven een vorm van duurzame energie uit te sluiten; alles is nodig. Naast de opwekking van duurzame energie zet D66 vol in op besparing, groene mobiliteit en verduurzaming van de woningbouwvoorraad.

De ontwikkelingen gaan erg snel. D66 zet allereerst stevig in op het toepassen van bestaande technologie. De provincie scant daarnaast beloftevolle ontwikkelingen – liefst met behulp van provinciale kennisinstellingen – en draagt naar vermogen bij aan een succesvolle ontwikkeling.

Concreet gaat D66 het volgende doen:

- We zetten in op een mix van verschillende vormen van duurzame energie;
- We zetten in op: opwekken, besparen en transporteren (bijvoorbeeld van CO₂ en warmte);
- Wind, zon en warmtenetten zijn op grote schaal toepasbaar. De provincie stelt hiervoor – na overleg met gemeenten – kaders;
- Er worden grotere pilots op het gebied van geothermie uitgevoerd;
- De mogelijkheden voor blue energy worden nader onderzocht op potentie;

In 2050 wil D66 in Noord-Holland een samenleving die klimaatneutraal en circulair is, waarin het prettig ondernemen is, waar gebruik wordt gemaakt van de kenniseconomie en de internationale dimensie en waar ondernemers en werknemers zich thuis voelen.

De komende vier jaar zijn cruciaal voor het op de juiste manier starten van de transitie. Als we nu niet de juiste koers varen en van start gaan, redden we de doelstellingen niet. Onze kernwaarden zijn duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid. In de transitie moet iedereen gelijke kansen hebben om mee te kunnen.

- Uiteraard monitort de provincie de beleidsdoelstellingen, zoals die op het gebied van CO₂-reductie, en rapporteert zij daarover.

Rol van de provincie

De provincie heeft een belangrijke rol bij de energietransitie, vooral op ruimtelijk gebied. Daarnaast is de provincie een kennismakelaar die bedrijven en andere overheidslagen stimuleert en faciliteert in de duurzaamheidstransitie. Door middel van fondsen – bijvoorbeeld het innovatiefonds - stelt de provincie geld ter beschikking om de transitie naar een energieneutrale provincie te bevorderen.

Voor D66 geldt dat knelpunten voor ontwikkeling zo veel mogelijk moeten worden opgelost in samenspraak met alle betrokken partijen. D66 vindt het noodzakelijk dat initiatiefnemers altijd omwonenden bij de planvorming betrekken en dat zij ruimte bieden aan burgerparticipatie. Gemeenten worden op weg geholpen met een routeplanner.

Regionale energiestrategie

Volgend op de ambities van het nationale energie- en klimaatakkoord, realiseren we met onze gemeenten een regionale energiestrategie (RES) binnen criteria ten aanzien van kosteneffectiviteit, doelbereik, ruimtelijke inpassing en (impact op) het energiesysteem.

Voor de lange termijn verkent de provincie de komende jaren hoe zij zich verhoudt tot de nieuwe 'energiebedrijven' en het transportnetwerk. Wie draagt welke kosten, hoe is de publieke en private governance georganiseerd, wat is het draagvlak, en hoe kan de politiek blijven sturen in het belang van haar inwoners en bedrijvigheid?

Elektriciteitsnetwerk

Samen met energiebedrijven, grote gebruikers en andere overheden zorgt de provincie ervoor dat de energiedistributie en -transportnetwerken gereed zijn voor grootschalige energieopwekking door particulieren en bedrijven. De provincie zorgt voor snelle ruimtelijke procedures en faciliteert de noodzakelijke ruimtevraag voor hoogspanningskabels, schakelstations, waterstofstations etc.

Servicepunt Duurzame Energie

Het Servicepunt Duurzame Energie vervult een belangrijke rol in het ondersteunen van gemeenten bij hun duurzaamheidsambities. De taken van het Servicepunt moeten worden uitgebreid met onder meer (het adviseren over) circulaire economie, klimaatadaptatie en warmtenetten.

Besparen

Naast het opwekken van duurzame energie zet D66 stevig in op besparing, in de bebouwde omgeving, maar ook in de industrie. De controle door de Omgevingsdiensten op de energiebesparingsplicht van bedrijven wordt geïntensiveerd.

Windenergie

Langs de kust van Noord-Holland is veel ruimte voor wind op zee. Dit moeten wij ten volle benutten in samenwerking met de Rijksoverheid.

D66 ziet op land ruimte voor lijnopstellingen van windmolens langs snelwegen en kanalen. Ook is er ruimte op industrieterreinen, de Haarlemmermeerpolder en het Noordzeekanaalgebied. D66 wil graag met de gemeenteraden, waar draagvlak is en wensen zijn, in gesprek om te verkennen of en hoe maatwerk mogelijk is. Windmolens moeten bij voorkeur geclusterd worden, nu solitaire molens voor verrommeling van het landschap zorgen. Uitgesloten van windenergie blijven: natuur- en recreatiegebieden, UNESCO-werelderfgoed, weidevogelleefgebieden en de Afsluitdijk. Hinder voor omwonenden moet worden voorkomen, bijvoorbeeld door een afstandseis in te stellen.

Zonne-energie

Naar verwachting zullen de kosten van zonnestroom dalen, zodat dit een zeer aantrekkelijke manier van het opwekken van duurzame energie wordt. Zonne-energie geeft bovendien weinig overlast en is goed in het landschap in te passen. D66 zet in op zonne-energie in de bebouwde omgeving en op grootschalige opwekking via zonneweides.

Het provinciaal beleid op het gebied van zonneweides geeft veel extra ruimte voor zon op land. D66 wil dit beleid voortzetten en – indien nodig - verruimen. Onderzocht moet worden in welke typen landschap grootschalig opwekken van zonne-energie mogelijk is.

Gelet op de ruimtelijke impact, de schaarste aan grond en de (mogelijke) gevolgen op lange termijn voor het bodemleven, zien we voor zonne-energie ook kansen op daken in de bestaande bebouwde omgeving. Vooral met zonnepanelen op daken van woningen, bedrijfspanden, boerderijen en havenloodsen valt nog veel winst te behalen. D66 wil de regeling ‘asbest eraf, zon erop’ voortzetten. Ook willen wij graag een regeling voor de glastuinbouw waar oud glas (kassen) vervangen kan worden door nieuw glas (zonnepanelen).

Bij de bouw van nieuwe woningen en bedrijfspanden wordt het plaatsen van zonnepanelen een integraal onderdeel van het ontwerpproces. We sturen hierop bij de regionale woonvisies.

De eerste evaluaties van de SolaRoad zijn positief. D66 wil graag dat er op meer wegen en fietspaden zonnepanelen worden aangelegd.

Naast zon op het dak, zon op het land en zon op de weg ziet D66 ook veel kansen voor zon op het water.

Blue energy

In een waterrijke provincie als Noord-Holland kan water meer gebruikt worden als energiebron. Zo kan op de Afsluitdijk door het bijeenbrengen van zout en zoet water energie ontstaan en kunnen ook getijden energie leveren. D66 wil dat de provincie meer onderzoek naar blue energy en pilotprojecten financiert. Indien een pilot succesvol is, kan dit worden opgeschaald.

Warmte en geothermie

Geothermie of aardwarmte is een ontwikkeling die verdere investeringen en onderzoeken verdient. De provincie is daarom actief bij het verder ontwikkelen van (nieuwe) locaties, zoals bij de MRA-warmte-/koudeopslag en het project SCAN. Een aantal pilots is al goed verlopen en gemeenten in Noord-Holland zijn de afgelopen periode geïnformeerd over de alternatieven voor hun gemeente. Wel heeft D66 nog vragen. Zo is nu onduidelijk welk effect grootschalige projecten op de bodem hebben.

De inzet van aardwarmte in de glastuinbouw in Noord-Holland is een succes. D66 wil in de komende periode de mogelijkheden voor lokale duurzame warmte ook voor andere bedrijven en inwoners concreet maken.

Kleine en grootschalige pilotprojecten zijn nodig om de techniek te professionaliseren en effect op de bodem te onderzoeken.

De provincie heeft, in samenwerking met gemeenten, een belangrijke taak om nieuwe aardwarmteprojecten te beoordelen op haar ruimtelijke impact. In de Omgevingsverordening dient zowel onder- als bovengronds gekeken te worden naar de mogelijkheden in plaats van de beperkingen.

Noord-Holland: de waterstofregio van Europa

D66 wil dat Noord-Holland de waterstofregio van Nederland of zelfs Europa wordt. Waterstof biedt veel toepassingsmogelijkheden: bijvoorbeeld voor de opwekking van hoge temperatuurwarmte en als grondstof voor chemicaliën voor de productie van bijvoorbeeld ammoniak. Waterstof kan in de bestaande gebouwde omgeving op termijn aardgas vervangen en mogelijk het bestaande aardgasnetwerk een nieuw leven geven. Maar het belangrijkste voordeel van waterstof is dat het de

Dankzij D66 is in Noord-Holland met 32 partijen een start gemaakt met een duurzaam warmtenet in de Metropoolregio Amsterdam.

elektriciteit opgewekt via wind en zon grootschalig en op termijn efficiënt kan opslaan. Dit vraagt om toekomstige opslag- en conversievelden met een ruimtelijke impact.

Kansen voor waterstof zien wij vooral in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder, waarbij gebruik gemaakt kan worden van windmolens op zee.

Een aantal Noord-Hollandse bedrijven is al bezig met een waterstoffabriek. D66 wil deze bedrijven zoveel mogelijk faciliteren, bijvoorbeeld door het wegnemen van beknellende regels.

Opslag en transport

Er is een verzwaring van het elektriciteitsnetwerk en een uitbreiding van het hoogspanningsnet op land nodig in verband met de nieuwe manier van opwekken (decentraal), waardoor grotere piekbelastingen (piekvraag en piekopwekking) ontstaan. Opslag maakt hier een belangrijk deel van uit. Zo zal de piekvraag in Nederland van circa 16 – 17 GW (2017) groeien naar circa 21 GW in 2030, nog zonder rekening te houden met de elektrificatie van de industrie.

Van wisselstroom naar gelijkstroom

Bij het aansluiten van de windenergie van zee op land spelen gelijkstroom (DC) en wisselstroom (AC) afwegingen. Aanlandingen met gestandaardiseerde AC aansluitingen zijn de meest kosteneffectieve oplossingen voor de kortere afstanden. Meer landinwaarts komt DC in beeld. De toepasbaarheid van AC kabeltechnologie in het hoogspanningsnet is bovendien begrensd.

Er liggen daarom goede kansen om de provinciale en lokale weg- en straatverlichting te verduurzamen naar LED, te voeden via wind- en zonne-energie aangevoerd via gelijkstroom met behulp van gelijkspanningstechnologie. Nu wordt gelijkspanning (DC) omgezet in wisselspanning (AC) en levert dat onnodig energieverlies op. Dat kunnen we ons besparen. Maar er zijn meer voordelen aan DC. Het transport kan over langere afstanden plaatsvinden zonder schakelkasten, het energietransport kan over dunnere kabels, het net is ook goed te gebruiken voor datacommunicatie en het kan veilig en betrouwbaar worden uitgevoerd.

De komende periode wil D66 deze mogelijkheden verkennen.

Lokale opslag

De behoefte om volledig onafhankelijk van het netwerk te worden (off-grid te gaan) neemt ook toe bij onze Noord-Hollandse inwoners. Als na 2020 de salderingsregeling gaat veranderen, zal dit de vraag naar het opslaan van elektriciteit verder doen toenemen. De thuisaccu of buurtbatterij is nu nog relatief duur en de capaciteit nog beperkt, maar de verwachting is dat prijzen omlaag zullen gaan en de opslagcapaciteit zal toenemen.

Slim en snel opladen

Vooraf op korte termijn, zolang we duurzaam gewonnen elektriciteit nog niet slim en efficiënt kunnen opslaan, wordt het van groot belang om de vraag naar elektriciteit slim te schakelen aan het aanbod uit zon en wind. De technologie van 'Smart Charging' – een Nederlandse uitvinding - maakt het mogelijk om te laden op momenten dat er veel schone energie is (als de zon schijnt) of als de vraag laag is, maar de wind wel waait ('s nachts). De slimme technologie zoekt het meest gunstige moment. Bij provinciale aanbestedingen van bijvoorbeeld laadpalen en het openbaar vervoer nemen we 'Smart Charging' op als voorwaarde. De provincie blijft snellaadstations bevorderen langs provinciale wegen om zo te bouwen aan de elektrificatie van Noord-Holland. Snelladen langs de provinciale wegen wordt niet alleen overgelaten aan gevestigde tankstations, maar ook aan innovatieve groene startups.

Havens

Voor de havens van IJmuiden en Den Helder liggen er grote kansen om het aanbod voor de aanlanding van Wind op Zee te ontwikkelen als compensatie voor de (toekomstige) afbouw van de offshore in olie en gas. De provincie heeft de regierol in de toekomstige ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied middels het NZKG-platform. De omgevingsvisie positioneert het

Noordzeekanaalgebied als de toekomstige ruimte voor havenactiviteiten, kadegebonden industrie en als hotspot voor de energietransitie.

Momenteel draaien de havens op steenkool en benzine. Dit zal gaan afnemen. De toekomst van de haven ligt met de huidige inzichten meer in het gebruik en de productie van waterstof, synthetische kerosine en biomassa gemaakt uit afval. D66 wil hier een integraal duurzaam cluster van maken.

Bedrijfsterreinen

Voor het industriële bedrijfsleven ligt er op korte termijn een grote uitdaging om van het Groningse gas af te gaan naar hoogcalorisch gas (Russisch of Noors) of de bedrijfsvoering en productieprocessen om te zetten naar bijvoorbeeld elektra.

CO₂-afvang en opslag (CCS)

D66 ziet mogelijkheden in CCS als tussenoplossing tijdens de langdurige energietransitie in de komende decennia. CO₂-afvang en hergebruik biedt mogelijkheden om de totale uitstoot aan CO₂ relatief snel terug te dringen. Zo kan CO₂ in kassen ingebracht en hergebruikt worden en kan CO₂ gebruikt worden bij de productie en energieopwekking van bijvoorbeeld biopropan en synthetische kerosine.

Wat gaat D66 doen?

- Meer ruimte voor windenergie op industriegebieden;
- Nog meer ruimte voor zonneweides;
- Noord-Holland tot de waterstofregio van Europa maken;
- Onderzoek en pilots laten uitvoeren op het gebied van geothermie en blue energy;
- Transport organiseren van CO₂ naar kassen;
- Meer laadpalen laten plaatsen;
- Duurzaamheidsfondsen inzetten voor innovatie en MKB;
- Openbare verlichting aansluiten op (duurzame) gelijkstroom;
- Verduurzaming van de bestaande woningbouwvoorraad.

Tata Steel

Tata Steel is een grote werkgever in het Noordzeekanaalgebied en geldt als een innovatieve staalproducent. Ook op milieugebied timmeren zij aan de weg om de CO₂-productie met circa 50% te doen afnemen door een nieuw procedé. Voor het resterende CO₂ moet een oplossing gevonden worden; het warme koelwater kan gebruikt worden in warmtenetten. De productie van fijnstof moet blijvend goed gecontroleerd worden.

Glastuinbouw

De (grootschalige) glastuinbouw ontwikkelt zich tevens steeds meer van energieverbruiker naar energieopwekker. Zo wordt vanuit de glastuinbouw op Agriport elektra geleverd ten behoeve van de datacenters op het terrein. De teeltwijzen en de kassen worden steeds zuiniger. Restwarmte kan hergebruikt worden via warmtenetten en afgevangen CO₂ kan ingebracht worden in de kas.

H. Circulaire economie

In 2016/2017 heeft de provincie Noord-Holland onderzoek verricht om te zien welke afvalstromen als grondstof voor andere industrieën of derden zouden kunnen dienen. Die makelaarsrol zal in de komende periode worden voortgezet om bijvoorbeeld afvalwarmte te gebruiken voor voedselproductie of verwarming van huizen. CO₂ is een groeistof voor voedsel en kan op termijn ook als grondstof dienen voor synthetische (duurzame) kerosine. De provincie zal via het ruimtelijk beleid en de makelaars- en regierol blijven bijdragen aan de ontwikkeling van de grondstoffenrotonde en waar nodig innovaties steunen.

D66 wil Noord-Holland aantrekkelijk maken als vestigingsgebied voor bedrijven (en hun medewerkers) die een bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame, circulaire economie. Hiervoor zien wij

vooral kansen in de MRA, maar ook daarbuiten is veel potentieel, bijvoorbeeld in de agrarische sector of de zeevrieteelt op Texel.

D66 wil een visie voor de lange termijn – met een heldere strategie voor het type grondstoffen (verschil tussen biotische en a-biotische stromen) en de locaties waar deze te verwerken. Ruimtelijke reserveringen en een goed functionerend loket voor het bedrijfsleven zijn nodig.

Rol provincie

Naast de ontwikkelaar van een lange termijnvisie is de provincie een kennismakelaar en verbinder. Samenwerking tussen bedrijven wordt tot stand gebracht en de provincie deelt haar kennis met gemeenten, bewoners en bedrijven, zodat deze verleid worden circulaire keuzes te maken. De provincie levert ook een financiële bijdrage door middel van de duurzaamheidsfondsen. Door de inzet van Europese middelen kan een multiplier-effect ontstaan.

De havens

De havens (Den Helder en IJmuiden) spelen een bijzondere rol bij de transitie naar duurzame energie en een circulaire economie. De infrastructuur en werkgelegenheid die nu gebruikt wordt voor fossiele brandstoffen lenen zich uitstekend voor het transporteren en verwerken van grondstoffen. Dit biedt veel nieuwe werkgelegenheid en kansen voor de economie. De onderlinge samenwerking van alle havens kan nog verder versterkt worden.

Kansen voor de scheepvaart

D66 ziet voor de scheepvaart een grote rol in de circulaire economie. De omslag - waarbij afval grondstof wordt - vraagt om een veelzijdige, verwerkende sector. Waar vroeger het afval simpelweg afgevoerd werd via vaste routes, zullen in de toekomst reststromen gescheiden gebufferd moeten worden waarna deze in de verwerkende keten kunnen worden gedistribueerd. Kenmerkend voor deze ruwe grondstoffstromen is dat de volumes na buffering fors zijn en de snelheid in dit deel van de keten laag. Dit maakt het bij voorbaat geschikt voor effectief vervoer over water. De scheepvaart biedt de beste mogelijkheden voor bulkoverslag en transport, waarbij een deel van de buffering in drijvende duwbakken kan plaatsvinden.

Bedrijven die circulair ondernemen of daartoe voornemens zijn, dienen zoveel mogelijk in natte industriegebieden gevestigd te zijn. De provinciale overheid kan een regierol nemen om deze bedrijven en gemeentelijke afdiensten te helpen om gezamenlijk efficiënte standaarden te ontwikkelen en te komen tot een circulair distributiemodel.

Het Noordzeekanaalgebied als grondstoffenrotonde

Noord-Holland kan een spilfunctie vervullen in het hoogwaardig recyclen van producten en materialen en zo een grondstoffenrotonde creëren. Dit dient meerdere doelen, waaronder het verminderen van de grondstoffenschaarste, de milieuproblematiek en de sociaaleconomische ongelijkheid. In Noord-Holland is het mogelijk de verwerking op een nette manier te organiseren, terwijl dit in veel andere landen onder bedenkelijke arbeidsomstandigheden en op een laagwaardige manier verwerkt wordt. Vergassen is een kansrijke methode om materiaal af te breken in andere stoffen. Dit kan helpen om het plastic probleem op te lossen en om nieuwe grondstoffen te creëren. Dit zou een belangrijk deel van de grondstoffenrotonde kunnen worden in de komende jaren.

De circulaire economie biedt volop kansen voor de havengebieden aan het Noordzeekanaal om zich te ontwikkelen tot een grondstoffenknooppunt, tot het verduurzamen van de agrarische productie, de logistiek en de gebouwde omgeving en het uitbreiden en verknopen van warmte- en koudnetten en smart grids. Door clustering van bedrijven kunnen we de onvermijdelijke transportbewegingen beperken.

Dit proces genereert nieuwe duurzame bedrijvigheid. Een flink deel van de (industriële) bedrijvigheid zal veel energie stoppen in de omslag naar een circulaire economie. Waar bedrijven deze omslag niet kunnen maken, wordt hulp geboden bij herstructurering.

Naar een circulaire provincie

De provincie wil het goede voorbeeld geven. Er wordt gezocht naar circulaire kansen bij het onderhoud van wegen en waterwegen en de provincie gaat volledig circulair inkopen.

I. Regionale (kennis)economie en arbeidsmarktbeleid

Noord-Holland kent een grote diversiteit aan sterke economische clusters in de verschillende regio's. Economische groei is daarbij geen doel op zich. Maar zolang een op de vijf huishoudens risicovolle schulden heeft, er 300.000 werkende armen in Nederland zijn en het draagvlak voor verduurzaming ook vraagt om financiële ruimte bij de bevolking en bedrijven, is groei van belang om bij te dragen aan de oplossing van deze problemen. Dit kan het best aangepakt worden op regionale schaal.

Regionale kansen

Metropoolregio Amsterdam

De Metropoolregio Amsterdam heeft als doel om een concurrerend vestigingsklimaat in Europa te bieden. Onderscheidend is de ruimtelijke kwaliteit van de regio. Daarnaast is een goed opgeleid arbeidspotentieel, aantrekkelijke recreatiemogelijkheden, het rijke culturele leven, de aanwezigheid van internationale scholen dicht bij aantrekkelijke woongebieden, goed ontwikkelde infrastructuur en een schoon milieu van belang. De provincie werkt samen in de Metropoolregio om dit totale pakket te realiseren.

De Metropoolregio Amsterdam krijgt de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot één van de belangrijkste gebieden in Europa om de concurrentie met Londen, Parijs, Berlijn, Hamburg en Frankfurt blijvend te kunnen aangaan. De sterke financiële sector op de Zuidas, maar ook de groothandel, zakelijke dienstverlening en de opkomst van nieuwe economische activiteiten krijgen hier de ruimte. Dit vindt plaats binnen een goed OV-netwerk en ruimte voor recreatie in en om de Metropool.

Gebieden buiten de Metropoolregio Amsterdam

De gebieden rondom de Metropoolregio profiteren mee en worden goed aangesloten op het netwerk van de Metropoolregio. Dit biedt kansen voor ontwikkelingen die nodig zijn voor de Metropool, maar die ook daar buiten kunnen worden gerealiseerd, zoals datacenters. Buiten de Metropoolregio is de energiesector, het mediacluster in Hilversum, toerisme en de agrarische sector van groot belang. De provincie werkt aan het verduurzamen van de landbouw en het versterken van het energiecluster in de Noordkop, en steunt actief het initiatief om de Pallas-reactor te realiseren. Hiermee wordt niet alleen het energiecluster versterkt, maar ook de medische sector door de Health-campus. Pallas zorgt voor medicatie voor tienduizenden borstkankerpatiënten. De vestiging van ECN is mede verbonden aan Pallas en is belangrijk als kenniscentrum voor de energiesector. De offshore sector krijgt nieuwe kansen door wind op zee.

Waddengebied

Het Waddengebied is onderdeel van de regionale (kennis)economie en staat voor een aantal grote ecologische en economische uitdagingen, waarbij kennisinstututen zoals het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee op Texel een belangrijke rol spelen. Dit zorgt voor hoogwaardige werkgelegenheid. De opgedane kennis op het punt van onder andere klimaatadaptatie en biodiversiteit biedt bovendien mogelijkheden voor de export.

Alle genoemde punten met betrekking tot de kenniseconomie kunnen in de komende jaren weer op de steun van D66 rekenen, met intensiveringen waar nodig. Dit geldt ook voor de zaadveredeling, duurzame bollenteelt, duurzame voedselteelt en de kringlooplandbouw in de agrarische sector.

Rol van de provincie

De rol van de provincie is om de verschillende ketens de komende jaren te stimuleren en vraag en aanbod te matchen, vooral op het gebied van kennis. De bollenteelt in de Kop van Noord-Holland en West-Friesland, de zaadveredelingsbedrijven rond Enkhuizen, de greenports in de Wieringermeer en Aalsmeer, de Pallasontwikkeling in Petten, de havens van Amsterdam, IJmuiden en Den Helder, Tata

Steel in IJmuiden en Schiphol in Amsterdam; D66 faciliteert en ondersteunt deze economische sectoren waar mogelijk in hun transitie. Daar waar regelgeving knelt, pakt D66 dat aan.

Door innovatie en duurzaamheidsfondsen worden nieuwe initiatieven en startups ondersteund.

Bedrijventerreinen

Om transitie op bestaande bedrijventerreinen te versnellen blijft de HIRB-regeling (Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik) van kracht. De vraag naar ruimte voor logistieke bedrijvigheid neemt de komende jaren verder toe, vooral in de hoogte en dat is nieuw. Dit vraagt aandacht bij de afstemming van gemeentelijke bestemmingsplannen.

De West-as

Het gebied tussen Schiphol en Beverwijk biedt nieuwe kansen op werk voor vakmensen. Dit kan helpen om de sociale problematiek in bijvoorbeeld Amsterdam Nieuw-West te verlichten.

Belang regionaal arbeidsmarktbeleid

Duurzame groei wordt via landelijk beleid het meest effectief aangemoedigd en ondersteund in de stad en de regio. Hier bevinden zich de netwerken van bedrijven, universiteiten en scholen, waar innovatie wordt gestimuleerd en nieuwe economische clusters ontstaan. Kennis- en innovatiebeleid is daarom vooral regionaal beleid. D66 borgt goed opgeleide arbeidskrachten door clusterwerking en de triple helix (samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs) te stimuleren. Huisvesting van arbeidsmigranten blijft primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Druk op de arbeidsmarkt

Door de positieve economische ontwikkeling en toenemende vergrijzing is de toestroom van werkenden - en het actueel houden van kennis van werkenden - van groot belang. Mede daarom heeft de peen werkambassadeur aangesteld. De functie van werkambassadeur wordt ook de komende jaren gefinancierd en gecontinueerd om de regio op de samenwerking tussen onderwijs, UWV, werkbedrijven en de sectorvertegenwoordigers van het bedrijfsleven te blijven voeren. Ook de Techniekraad Noord-Holland wordt voortgezet.

Het toeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar de regionale arbeidsmarkt blijft een primaire verantwoordelijkheid van partijen op de regionale arbeidsmarkt: de gemeenten, de werkbedrijven, het UWV en de reïntegratiebureaus.

Regionale aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt

D66 ondersteunt MBO- en HBO-campusprojecten en stimuleert docentontwikkeling naar innovatie. D66 subsidieert lectoraten, practoraten en promotie-events voor de regionale arbeidsmarkt.

Onderzoek en kennisuitwisseling

De provincie blijft arbeidsmarktanalyses doen, delen en uitwisselen in samenwerking met de regionale platforms voor arbeidsmarktbeleid (RPA's).

Gevolgen energietransitie

De energietransitie en het hergebruiken van grondstoffen biedt mogelijkheden om op wijkniveau mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt werk en opleiding aan te bieden binnen nieuwe lokale werkvormen ('het wijkbedrijf'). Denk aan de opzet van lokale inzamelsystemen en het uitrollen van lokale projecten als sedumdaken op schuurtjes, uitbouwen en carports.

3. Goed bestuur en doelgericht financieel beleid

D66 vindt dat de provincie zich primair moet focussen op haar kerntaken om versnippering van de schaarse financiële middelen te voorkomen. Extra inspanningen willen wij doen op de terreinen van de gezonde leefomgeving, de energietransitie en de circulaire economie. Daar horen wisselende taken bij: faciliteren, kaders stellen, samenwerken en soms regievoeren. Dit in samenwerking en afstemming met gemeenten, regio's en economische clusters. D66 wil daarbij de kracht van de samenleving benutten en zoveel mogelijk mensen betrekken bij de uitdagende, maatschappelijke opgaven waar we voor staan. Daar hoort een toegankelijk provinciaal bestuur bij, dat de verbinding zoekt met de samenleving ruimte geeft aan inspraak en initiatieven en verantwoording aflegt over haar besluiten en behaalde resultaten.

J. Bestuur en ambtelijke organisatie

Omgevingswet & omgevingsvisie

Met de Omgevingswet (2021) is er straks een wet voor alle aspecten van de fysieke leefomgeving. Deze integrale benadering zorgt voor meer samenhang in de nu nog vaak sectoraal georganiseerde regels. Daarnaast geeft de wet straks meer bestuurlijke afwegingsruimte. Deze afwegingsruimte geeft volgens D66 de gewenste ruimte die nodig is om ontwikkelingen mogelijk te maken en gebiedsgericht maatwerk toe te passen. Hierbij is het van belang dat de opgave centraal wordt gesteld om vervolgens te kijken op welke wijze de doelen gehaald kunnen worden. De ambitie om bijvoorbeeld meer duurzame energie op te wekken kan op verschillende plekken in de provincie anders ingevuld worden. In de besluitvorming wordt rekening gehouden met de andere relevante aspecten in de fysieke leefomgeving, zoals natuur, landschap, milieu of wonen.

Participatie is één van de belangrijkste pijlers binnen de Omgevingswet. Dit betekent dat alle relevante betrokken partijen in een vroegtijdig stadium de gelegenheid krijgen om mee te denken.

Het is van belang om de komende periode een verdere vertaling te maken van de ambities uit de provinciale omgevingsvisie 2050 in het beleid en de uitvoeringsprogramma's van de provincie. Hierbij wordt invulling gegeven aan de wijze waarop we de gestelde doelen en ambities gaan realiseren in Noord-Holland en wie daarvoor nodig zijn. Ook hierbij dient de opgave centraal te staan, gericht op de grote transities. Er moet goed worden gekeken naar het schaalniveau en de verschillen in de verschillende gebieden en regio's van Noord-Holland.

Het definitieve besluit of een ontwikkeling wel of niet mogelijk is, zal in de toekomst vaker op lokaal niveau liggen. Daarbij moet rekening worden gehouden met de provinciale belangen volgend uit diens kerntaken. D66 wil dat de provincie in de omgevingsverordening niet alleen kaders en randvoorwaarden mee geeft over de inhoud, maar juist ook eisen stelt aan het proces en de kwaliteit van de besluitvorming.

Participatie op andere terreinen

Naast de Omgevingswet vindt inspraak ook op andere terreinen in een zo vroeg mogelijke fase plaats, waarbij duidelijk moet zijn waarover de inspraak wel en niet gaat. In processen geeft D66 duidelijk aan waar we mensen of organisaties direct willen betrekken door mee te denken, mee te doen of mee te laten beslissen.

Dankzij D66 is er een provinciaal referendum mogelijk gemaakt. Dat willen we omvormen naar een bindend correctief referendum, zodra dit grondwettelijk mogelijk wordt. D66 staat ook open voor andere vormen van regionale experimenten, zoals de Democratic Challenge of de inzet van e-participatie via buurtapps en mogelijkheden voor burgerinitiatieven. Zo wil D66 particuliere samenwerking op het gebied van woningbouw en duurzame energieopwekking stimuleren. D66 wil zoveel mogelijk inwoners de gelegenheid geven mee te bouwen aan de toekomst van Noord-Holland.

Bestuurlijke verantwoording

Bij goed besturen hoort naast een goede participatie aan de voorkant, ook het afleggen van verantwoording na de besluitvorming. De provincie legt daarom verantwoording af over de besluiten

die zij uiteindelijk neemt en communiceert daar actief over. Statenleden worden in staat gesteld hun controlerende taak naar behoren uit te oefenen. Dit wordt steeds belangrijker nu meer taken vanuit het Rijk gedecentraliseerd worden en grensoverschrijdende issues – mobiliteitsissues in de Randstad of de opgaven in het IJsselmeer- en Waddengebied – in aantal en zwaarte toenemen.

Monitoring op welvaart, welzijn en duurzaamheid

D66 wil dat de provincie de jaarlijkse monitoring verder verfijnd en verslag doet van welvaart, welzijn en duurzaamheid. Dit is een sturingsinstrument om te beoordelen of beoogde doelstellingen en effecten worden behaald. Over de samenvattingen van de monitor gaan Statenleden in gesprek met inwoners, ondernemers en lokale bestuurders.

Media

Media spelen een cruciale rol in onze democratie. (Onderzoeks)journalistiek staat al jaren onder druk. In de komende bestuursperiode komt D66 met voorstellen om de rol van de media te versterken.

Rechtstreeks kiezen

De Commissaris van de Koning speelt steeds meer een rol in de regionale en lokale democratie. Dit maakt een sterke democratische legitimatie belangrijk. D66 wil dat de belangrijkste bestuurders – waaronder de Commissaris van de Koning – direct door de bevolking worden gekozen.

Voorbeeldfunctie

De provincie geeft via haar inkoop- en aanbestedingsbeleid het goede voorbeeld. Daar waar de provincie partij is, neemt zij in haar aanbestedingsbeleid op dat de cao wordt toegepast (fairplay) en dat ruimte wordt geboden aan innovatieve en duurzame oplossingen.

De afgelopen jaren is het mobiliteitsbeleid voor het eigen personeel al behoorlijk verduurzaamd. Dit beleid wordt verder voortgezet en uitgebouwd. De dienstauto's worden bij de eerstvolgende aanbesteding duurzaam ingekocht. De provincie moet ook zo veel mogelijk een afspiegeling zijn van de Noord-Hollandse samenleving. De komende jaren wordt gewerkt aan meer inclusiviteit in het personeelsbestand en de vertegenwoordiging in de Staten.

Benut de kennis in de provincie

Veel inwoners van Noord-Holland voelen zich verantwoordelijk en willen zich inzetten voor hun eigen woon-, werk- en leefomgeving. D66 wil dat inwoners, organisaties en bedrijven in staat worden gesteld om desgewenst samen te werken om provinciale uitdagingen aan te gaan. In een samenleving waar ruimte is voor maatschappelijk initiatief moet de kennis van inwoners wel goed benut kunnen worden. Het moet makkelijker worden om input te geven voor provinciale projecten.

Bij het vinden van oplossingen moet de provincie zich niet afdoen met rapporten van bekende consultancykantoren, maar ook te rade gaan bij kennisorganisaties 'in het veld'. De provincie moet de aanbesteding voor onderzoeken hierop afstemmen. Daarnaast zou de provincie (mogelijk per project) een platform moeten ontwikkelen waar experts of maatschappelijke organisaties zich kunnen inschrijven en input kunnen geven.

Toezicht op en dialoog met gemeenten

De provincie houdt financieel toezicht op gemeenten. In toenemende mate spelen opgaven op het niveau van de regio. D66 wil daarom een permanente dialoog tussen provincie en gemeenten, op gelijkwaardige basis, over de bestuurskracht van gemeenten, uitdagingen in de toekomst en de eventueel faciliterende rol van de provincie daarbij.

Democratische legitimiteit en bestuurskracht zijn belangrijke voorwaarden bij discussies over gemeentelijke samenwerking en ambtelijke en/of bestuurlijke fusies. D66 is géén voorstander van fusies die zich beperken tot het ambtelijke niveau. D66 kan zich zowel vinden in opschalings- als afschalingsvarianten, zolang de bestuurlijke legitimiteit geborgd is en het bijdraagt aan het welslagen van de in hoofdstuk 1 en 2 genoemde kernopgaven.

De Metropool Regio Amsterdam

De Metropool Regio Amsterdam is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, twee provincies en een vervoersregio. Deze samenwerking is van belang om zo goed mogelijk beleid te creëren, met instemming van de verschillende partijen. De problematiek op de woningmarkt stopt immers niet bij de gemeentegrens.

Om de samenwerking zo democratisch mogelijk te laten verlopen, moeten gekozen volksvertegenwoordigers, statenleden en raadsleden in een zo vroeg mogelijk stadium bij de besluitvorming worden betrokken. Dit kan onder andere door een verbetering in de informatievoorziening via de MRA-agenda en door de MRA-begroting in alle provincies en gemeenten door volksvertegenwoordigers te laten behandelen.

Provinciale en Europese samenwerking

Veel onderwerpen waar de provincie zich mee bezighoudt, hebben een grensoverschrijdend karakter. Denk bijvoorbeeld aan het openbaar vervoer. Deze onderwerpen houden niet op bij de provinciale grenzen of kennen zelfs een Europese dimensie (N2000, landbouw). Daarom wil D66 dat provincies intensief samenwerken bij grensoverschrijdende onderwerpen. De provincie neemt deel aan verschillende Europese programma's als dit past in de opgaven waar we de komende bestuursperiode(n) voor staan in Noord-Holland.

K. De internetsamenleving

Big data en veiligheid

Er ligt een uitdaging om in samenwerking met gemeenten te onderzoeken hoe uitwisseling van provinciale (big) data met die van de gemeenten gestandaardiseerd kan plaatsvinden en hoe deze gegevens beschikbaar kunnen worden gesteld aan de samenleving.

Het informatiseringsbeleid van de provincie wordt - daar waar het bestuurlijk relevante aspecten betreft - met de Staten besproken. D66 wil scherp toezicht houden op privacybeleid, cybersecurity, datalekken en veiligheid van geautomatiseerde systemen in provinciaal bezit, zoals bij belangrijke infrastructuur van sluizen, bruggen en waterzuiveringsinstallaties.

Digitale bereikbaarheid en communicatie

In de buitengebieden, voornamelijk in Noord-Holland Noord, zijn nog veel bedrijven en inwoners digitaal slecht of niet ontsloten. Ondernemers in onder andere de greenports en de recreatiesector zoeken samenwerking met de provincie en gemeenten om aangesloten te raken op de digitale snelweg. De komende periode dienen deze 'witte vlekken' te worden ingevuld. De rol van provincie en gemeenten is om te zorgen voor draagvlak onder inwoners en bedrijven en het verleiden van private partijen om te investeren in het digitale netwerk.

De provincie zal in haar eigen communicatie niet alleen naar inwoners zenden, maar ook proberen om in haar digitale communicatie interactief met de burger in gesprek te gaan. D66 wil zo veel mogelijk provinciale diensten 24/7 online beschikbaar stellen.

L. Kerntaken en financiën

De komende jaren is de ruimte om (extra) te investeren beperkt. De financiering van de noodzakelijke kernopgaven vraagt daarom om scherpe keuzes en het strategisch inzetten van de bestaande provinciale middelen van circa 400 miljoen euro per jaar. Ongeveer een kwart daarvan gaat naar onderhoud van wegen en een ander kwart is nodig ter dekking van de provinciale organisatie. Globaal is er dus 200 miljoen euro te besteden, maar een belangrijk deel van dat bedrag zit vast in bestaande programma's.

Kerntaken en kernopgaven

D66 wil de focus houden op de kerntaken van de provincie en de twee grote kernopgaven. Die moeten zo goed en efficiënt mogelijk worden ingevuld en uitgevoerd:

1. de gezonde leefomgeving, met opgaven op het gebied van het verduurzamen van infrastructuur en landbouw, het versnellen van de NNN-opgaven, herstel van de biodiversiteit, naast de grote woonopgave die binnenstedelijk gefaciliteerd zal moeten worden.
2. de energietransitie en de circulaire en regionale kenniseconomie, met opgaven om onze energievoorziening te verduurzamen, de CO₂-uitstoot fors te verminderen en onze economie circulair te maken, waarbij de nadruk op regionale oplossingen en economische clusters zal komen te liggen.

Uitgangspunten

Financiële ruimte vrijspelen

D66 wil:

- Bestaande middelen en reserves zoveel mogelijk ombuigen en richten op het behalen van doelstellingen behorend bij de hiervoor genoemde kernopgaven;
- Extra middelen vrijmaken naast de bedragen die voor dit doel beschikbaar zijn in de lopende meerjarenbegroting. D66 maakt daarbij gebruik van de ruimte binnen het meerjarenperspectief als gevolg van de hogere bijdragen uit het provinciefonds (gevolg van aanhoudende economische groei) en de onderbesteding op kapitaalgoederen, diensten en lopende projecten;
- Beoordelen of provinciale wegen die slechts een lokale betekenis hebben, overgedragen kunnen worden aan gemeenten;
- Gebruik maken van Europese subsidies voor onder andere de landbouwtransitie en die maximaal benutten;
- Een beroep doen op het Waddenfonds voor de extra impuls die wij willen geven aan de onderwaterarcheologie.

Focus op doelen

D66 wil:

- Investerings in groen en natuur combineren met doelstellingen op het gebied van landbouw, recreatie, biodiversiteit en klimaatadaptatie;
- Middelen binnen verkeer en infrastructuur zo inzetten dat de CO₂-uitstoot verminderd wordt.

Overige aspecten

D66 wil:

- Bij investeringen vooral de lange termijneffecten beoordelen. Hoe duurzamer en toekomstbestendiger een oplossing, hoe eerder meerkosten acceptabel zijn;
- Tegenvallers binnen de begroting zoveel mogelijk binnen bestaande beleidsterreinen oplossen. Alleen in uiterste nood mag dit ten koste gaan van de ambities op het gebied van de genoemde kernopgaven;
- Dat de Noord-Hollandse provinciale opcenten op de wegenbelasting de laagste van Nederland blijven.

Met deze financiële uitgangspunten investeren we gericht in de kernopgaven en dragen we met elkaar bij aan welvaart, welzijn, duurzaamheid en een goed bestuur in Noord-Holland voor de huidige inwoners en de toekomstige generaties.

Richtingwijzers

In dit verkiezingsprogramma beschrijven wij de belangrijkste provinciale opgaven en concrete oplossingsrichtingen voor de vraagstukken waar we de komende jaren met elkaar voor staan. De dagelijkse praktijk van het werk in de Provinciale Staten is gevarieerder dan wij nu kunnen voorspellen. Daar zijn ongetwijfeld vraagstukken bij die in dit programma beperkt of zelfs geheel niet aan de orde komen. De vijf richtingwijzers van D66 zijn onze handvatten om op elk bestuursniveau tot een sociaal-liberale oplossing van vraagstukken te komen.

Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

Streef naar een harmonieuze en duurzame samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschiedt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.